

Fénixcon 4041 - Brno, hotel Vista

Konečně jsme se dočkali a 11. března vyrážíme po poledni s Jirkou a Jarkou Doležalovými do Brna na Fénixcon. Po dvou a čtvrt roční přestávce už všichni máme docela absták. Já navíc ještě docela nervy na špagátu, předávkoval jsem se sledováním válečného zpravodajství, takže místo abych řidiče pomáhal udržovat v bdělém stavu, jsem kus za Prahou začal usínat...

Dálnice, která nás svým stavem roky efektivně chránila před vpádem ruských hord, byla najednou docela opravená a průjezdná, takže jsme se okolo půl třetí zaregistrovali u tradiční Fénixové vitací jednotky. Dohodli jsme se, že tričko XXL, které jsem si objednal, je i na mě příliš velké, a vyměnil jsem je ke spokojenosti pořadatelů za XXL, kterých měli dostatečné množství. Na hotelové recepci nás pak po vyplnění nepovědomých papírů (připadal jsem si skoro jak na Slovensku) vybavili klíčem k parádnímu pokoji 516. Tam jsme ještě na chvíli omdleli a pak šli sledovat cvrkot a dát si večeři.

Mezitím se hotelová restaurace docela zaplnila nově příchozími. Zahučeli jsme k Opavákům, popovídali s Hanou Pěchulovou a Pavlem Stankem a já si uvědomil, že bych si měl dojít pro seznam předplatitelů Interkomu a začít vybírat. Vrátil jsem se do pátého patra a v našem pokoji našel zmateného Martina Koutného, který též nafasoval klíč #516. Na recepci se pak omyl rychle vysvětlil, navíc s bonusem: druhý klíč nám už zůstal a nemuseli jsme se s Michaelou domlouvat, kdo bude mít kdy klíč od pokoje u sebe.

Čerstvě vyzbrojen seznamem dlužníků a reklamními Interkomy jsem narazil na A. S. Pergilla a zjistil, že si nejsem schopen vybavit jeho občanské příjmení. Když se mi to stalo i u dalších předplatitelů, vymyslel jsem si trik s brýlemi: *Já to nepřechtu, najdi se na seznamu sám.*

Po večeři jsme zamířili na Slavnostní zahájení, kde nás přivítal Roman Hruška, který nám také vysvětlil, že bude jen jedina linie programu, což mi přišlo jako velmi dobrý kompromis mezi tradičním dvojprogramovým formátem a radikálním nápadem conu bez programu.

Následovala velmi zajímavá přednáška Honzy Šimůnka Bitva o most přes řeku Tollense z pohledu conanovského autora. Vycházela z archeologických nálezů na dnešní hranici Polska a Německa, kde se v bahně pozoruhodně uchovaly pozůstatky bitvy z doby zhruba Trojské války. Dr. Šimůnkovi připadla zajímavá hned v několika ohledech. Jednak dokládala velkou míru organizovanosti osídlení i na severu Evropy, civilizace zřejmě nevznikaly jen okolo Středomořího moře. Šlo zde o konflikt na tu dobu skoro kontinentální, neboť se pravděpodobně bojovalo o to, kudy povedou stezky s jantarem na jih a bronzem na sever. Z úlomků nalezených zbraní, kde se vedle sebe dochovaly dřevěné palice, pazourkové šípy a oštěpy a bronzová ostří, vyplynulo, že se bitva podobala daleko více Conanovskému líčení Roberta Howarda než tradičním představám historiků.

pokračování na str. 6

OBSAH

Fénixcon 4021 - Brno, hotel Vista	1	Slovenská literárna fantastika 2021	18
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Nešlapejte na motýly	22
Předplatné i doplatné, ZMĚNA	2	Švazel s retrem	23
Hvězdný bulvár	3	Franta Kotleta píše Lukjaněnkovi	24
A. a B. Strugačti: Piknik u cesty	7	Časem s vědou - duben	25
Všechny stránky Amelie	8	Deset let, které otřásly nebem	26
Ernst Jünger	11	Anatomie Boba Fetta	27
Cesta do hlubin rusákovy duše	13	Kniha roku Sardenu 2021	28
Když straší pouze dámy	16	Velká iluze	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Válka na Ukrajině trvá už měsíc. Časem se o ní napíše stovky knih. Některé i proto, že jde o první válku mezi vymírajícími národy. Irácko-iránská válka, konflikty na Středním východě a v Africe byly živeny přetlakem mladé populace, přemírou mladých mužů k obětování. Těmi už Rusko příliš neoplyvá, kdo by ostatně v takové zemi chtěl mít děti. Proto na Ukrajině umírají hlavně synové menšin, které měly tu smůlu, že uvázly v ruské náruči a přesto se ještě orientálně množí. Ty menšiny si časem své ztráty uvědomí a Rusku to spočítají. Ukrajinci musí umírat sami za sebe.

Petra Procházková interviewovala pro Deník N ruského politologa Dmitrije Jevstafjeva, ze kterého pak padala moudra jako: *jste pro nás trofej, o kterou se podělíme s Američany*. Vzpomněl jsem si, že něco podobného psal Chelemendik už v roce 2003, zdá se, že se Rusové za dvacet let moc neposunuli, mentálně jsou stále supervelmocí, která si nárokuje svůj díl světa. Odkud čerpají oprávnění pro své nároky, jsem se pokusil naznačit v recenzi knihy *My s nimi vyběhneme* nazvané Cesta do hlubin rusákovy duše na straně 13. Rozdíl mezi Rusem a rusákem inside.

Na podobné téma se kupodivu vyjádřil i Franta Kotleta v otevřeném dopise Sergeji Lukjaněnkovi. Myslím, že ten Putinův řífolez by si zasloužil podobnou odpověď, jakou napsali záporožští kozáci sultánovi Mehmedovi IV, ale i tak dobrý ☺. Více o tom v zápisu k 22. březnu a na straně 24.

Ale není jen válka, tedy my máme to štěstí, že u nás není a kabráčkům Brňákům se podařilo uspořádat Fénixcon. I já se tam s Michaelou odvážil a o své zážitky se dělím na straně 1.

Ivo Fencel nás seznámí s dámskými horory Když straší pouze dámy, díky Saše Pavelkové a Eně na straně 18 najdete podrobný přehled loňské slovenské fantastiky, Ivan Adamovič nám poskytl recenzi zajímavé divadelní hry s prvky SF Tomáše Dianišky a Ondřej Neff rozebral na straně 24 filmovou anatomii Boba Fetta.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné, ZMĚNA

Zaplatit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR použijte číslo konta: 2700397108/2010 a pro platbu ze SR IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108 (platbu zadejte jako vnitrostátní převod).

Dověděl jsem se, že na Slovensku nemáte za jménem na adresním štítku upozornění, že je čas poslat 400 Kč (respektive 16 euro, nebo podle momentálního kurzu) předplatného, pokud si nejste jisti, jak na tom jste, napište mi. ZR

Odposlechnuto (ukázka z předválečného výběru, zlaté časy)

Kůň je jako cibule. Při krájení brečíš, ale do guláše prostě patří. ELHO_CID

Muži se bojí chytrých žen. Stejně jako i mnoha jiných pohádkových postav... SKRP09

Víte, jak se řekne anglicky „atlas hub“? Facebook! NYX

Prv strč prst skrz krk. Z Bezsamohláskové příručky první pomoci

Ženy o mně říkají, že jsem ošklivý, ale jen než se dozví, kolik vydělávám...

A co říkají pak?

Že jsem ošklivý a ještě k tomu chudý. SAMMAEL

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 4/2022 (353)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

http://interkom.vecnost.cz

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek, Michaela a Dagmar

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Ena, Ivo Fencel, Grobenius, Jiří Grunt, František Houdek, Sergej Chelemendik, Franta Kotleta, Ondřej Neff, Alexandra Pavelková, Zdeněk Rampas, Petr Svoreň, jr., Jan Vaněk, jr., Jaroslav Veis

Fotografie

Dáreček, Zdeněk Rampas

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt, nakl. Epoque, Petr Habala, Jan Haberle, Richard Podaný, Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla byla dne 23. 03. 2022

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Brno neodstraní sochu Putina. Podle magistrátu se jedná o hodiny. **JORIM**

Víte, kolik rublů se dá sehnat za 1000 euro?
Všechny. **MYYYSHA**

Teď jsem se dočetl, že 22 % žen používá nějaké psycholohy. To mi chcete říct, že po světě lítá 78 % ženskéjch, které nikdo neléčí? **DRABICZ**

Pokud se cítíte špatně ohledně své kariéry, tak pomyslete na to, že v Rusku právě teď někdo studuje mezinárodní cestovních. **JYRKA**

Pumpař na benzínce: Tak co to bude, nafta nebo benzin?
Děkuji, já se jen dívám. **ASAFA**

Ruská drzost nezná hranic. **Megakumdum**

● **22. února** Putin včera uznal nezávislost separatistických regionů na východní Ukrajině a poslal tam armádu. Všichni jsou v klidu, tohle už udělal několikrát.

● **23. února** si užíváme poslední předválečný den. Večer jdeme do MATu na schůzku KJV, předseda je v Thajsku, tak přednášejícího Frantu Novotného uvedl Leonid Křížek. Snad kvůli omezení covidových omezení ☺ se nás sešlo opravdu hodně, tak dvacet, dorazili i Pavlíkovi, Milan Fibiger, Filip s děvčaty, Honza Vaněk, jr., Františka Vrbenská, další zájemce by si už musel přinést židli odvedle.

Přednáška byla takřka identická s tou, kterou jsme slyšeli v divadle Archa na RUR 100+1, ale vůbec to nevadilo, tolik myšlenek jeden najednou stejně nepobere.

Po přednášce jsme ještě tlachali o všem možném, Filip mi od Dárečka donesl věci deponované v Časlavské, Milan Fibiger s Frantou probrali lanoví na obrázku a Martin Heisler mi (vedle zaplacení předplatného) prozradil slovo, kterým začíná své pátrání v HádejSlova, když jsem ale doma spustil hru, zjistil jsem, že jsem ho zapomněl.

<https://hadejslova.cz/>

● **24. února** vstávám a v TV dole běží info, že Rusko napadlo Ukrajinu.

● **25. února** sleduju Bratříčkův kanál na Youtube, každý večer komentuje ruskou neschopnost.

Ruské námořnictvo přišlo o čest u Hadího ostrova, ruská armáda u Charkova a ruské letectvo ji snad nikdy nemělo... Sláva Ukrajině.

● **26. února** válka na Ukrajině trvá, ale snad už i Německo obrací a začne dodávat zbraně, snad se dočkáme i konce blokáce sankcí...

Píše mi Carleton Bulkin, americký překladatel – v současné

době se zabývá českým sci-fi projektem *Marfané* Emilie Procházkové (1922). Shání kontakt na Joannu Czaplínskou.

Sestavuji bibliografii ženských příspěvků do východo-stře-doevropské spekulativní literatury do roku 1950. Když se píše o spisovatelích sci-fi v Americe nebo ve Spojeném království, jde jen nebo téměř jen o sci-fi v angličtině – a samozřejmě jsou jazykové bariéry faktem taky v Evropě. To je širší problém pro studii sci-fi bez ohledu na pohlaví. Mám článek nebo dva o tom v angličtině a kdyby Vás to zajímalo, prosím dejte mi vědět.

Co se týče českých spisovatelek sci-fi do roku 1950, nahlédl jsem do slovníku p. Adamoviče, konzultoval to s p. Adamovičem přímo taky, s pí Hauserovou, s Jaroslavem Olšou, prostředkem p. Olši s Přemyslem Houzvičkou, jsem v kontaktu s Cyrilem Simsou aj. Nicméně ta bibliografie není asi kompletní ale něco tam je. Jsem si ale jist, že moc chybí ze strany polského a rumuského sci-fi aj.

„Spekulativní fikci“ mám tady na mysli jakýkoli druh zádáně realistické fikce (fikce, která se snaží být vnitřně věrohodná) s fantastickým tématem nebo fantastickými prvky. Může to být sci-fi (založené na vědě a nejen na fantastice vůbec) nebo to může být dokonce fikce s gotickými, folklorními, spiritistickými, utopickými nebo dystopickými prvky.)

● **27. února** jde Interkom do tiskárny. Rusáci zničili největší letadlo světa AN-225 ‚Mriya‘. Bratříček se asi rozhodl, že země před kamerou a komentuje válku na Ukrajině nepřetržitě šest hodin. Jeho žena musí být svatá. A jeho posluchači nezničitelní.

● **28. února** Dnes ráno mě vzbudila SMS, že se odkládá montáž dveří, ukrajinská část montážníků si asi jede do Polska pro rodinu. Jiná parta, která má odpoledne dělat kuchyň, ještě nic neodvolala, tak se odpoledne v Časlavské zase neukáží.

● **1. března** píše Pavel Poláček: Aleš změnil na základě požadavků sboru z Varšavy termín Bilconu na 7. – 8. 10. 2022. Hold bude se k nám jezdit s voličským průkazem a mimo bude i knihovna, kde je volební místnost.

● **3. března** jsem se kolem poledne vydal do města, po asi třech týdnech se mi podařilo Ince H. donést výtisky knihy, kterou jsem jí vytiskl, a pak jsem s půlhodinovým zpožděním zamířil do EPOCHY za Zdeňkem Pobudou. On zase nedostal můj mail, že kvůli řemeslníkovi dorazím takhle brzy, takže jsme se v redakci objevili skoro současně. Zdeněk se stane jedním z našich sponzorů...

Večer jsme místo Břežanky instalovali digestoř ☺.

Saša Pavelková připomíná druhé kolo ankety *Slovensko hřádá fantastickou osobnost roku 2021*.

● **4. března** Pavel Poláček píše, že v prostorách, kde se plánovalo ubytování účastníků Bilconu, budou ukrajinští uprchlíci. Kdyby tohle bylo jediné omezení, co nás vbrzku čeká, tak by to bylo ještě prima.

● **5. března** Putinova ukrajinská válka se jeví čím dál absurdnější, v prvních dnech jsem si říkal, že jde i o komunikační problém, vše, co rusákům řekneme, chápou jako „0“, jen když spálíme nějaký jejich tank s nešťastnými ruskými kluky uvnitř, tak zaznamenají „1“. Binární kód prostě.

Ale možná nevnímají ani to, při pohledu na kolony zničených zastaralých tanků se zdá, jako by si chtěli uvolnit sklady pro nějaké modernější, možná že je nakonec střela, která spálí ruskou rachotinu, dražší než zmíněný tank, a že s ním uhoří i nějací lidé... jich mnoho...

● **6. března** Viktor Janiš (a další) překládají spoustu zajímavých vojenských materiálů, jsme ale měsíčník a ledacos zastarává do dvou dnů... Nicméně když se nestane něco hodně neočekávaného, bude nás tu brzy o sto tisíc více. Jsem moc zvědavý, zda někoho napadne místo řepkou osít pole pšenicí, nebo zda se ukáže, že to kvůli společné zemědělské politice nelze (ať už proto, že by na to zemědělci nedostali dotace, nebo by se nesplnily limity pro boj s kyslíčným uhlíčitým, nebo co já vím).

Dnes žádný Bratříček, doufám, že se z toho zápřahu nezhroutil a dovolenou mu nakázala manželka.

● **7. března** pořádam tradiční kolečko: do Jalny pro Interkom, pak k Filipovi do Čáslavské pro XB-1 a Pevnost. Příjemným překvapením byl další Banks: *K čemu jsou zbraně*. Později jsem se dověděl, že překlad nedostál kvalitám originálu, ale snad se alespoň dozvím, o čem to je. Čekat jako u Konsiderovaného Flebase na další vydání by v mém věku bylo poněkud riskantní.

Večer na Nerd Space sleduji jeho epizodu 53 – Českí vydavatelé fantastiky: Diskusia a ediční plány II.

Cyberstorm zpovídá za Argo Martina Šusta, Jiřího Štěpána z Hostu, Vaška Kotrmána z Epochy a za malá nakladatelství Milana Žáčka z Carcosy. Dobrý pořad, z něhož jsem si zapamatoval, že Epochální antologie inspirovaná výročí G. Mendela *Zákon genu* vyjde v dubnu.

● **8. března** MDŽ, v době své větší životaschopnosti by pražský fandom uspořádal Sjezd Starých Sciifistických Rarit...

● **9. března** začal v pražském kinu Lucerna 9. ročník festivalu sci-fi filmů Future Gate. Záštitu nad ním má mj. pražský magistrát. Primátor Hříb se tu vyznal z lásky k tomuto žánru. Kdyby měl prý jmenovat jeden knižní titul, byla by to Werberova trilogie Mravenci. Tam se mu jako politikovi líbí, že zobrazuje společnost, kterou nikdo řídit nemusí.

Ve výběru je také film Sputnik, což je takový ruský Vetřelec. Organizátoři zvažovali, jestli ho nestáhnout kvůli vpádu na Ukrajinu, ale jeho režisér Abremenko byl jedním ze signatářů dopisu ruských umělců proti „barbarské akci ruské vlády“, takže cajk.

A pozor, i na chodbě Lucerny vás můžou napadnout nejrůznější vetřelci. **Ivan Adamovič**

● **10. března** česká smějíci se bestie pojmenovala rošty nad věžemi ruských tanků, které se je (marně) pokouší chránit před sofistikovanými západními Javeliny, Putinův gril. Je to kruté a smutné žerování, ale Rusko se na dlouho vyřadilo z lidské rasy, stejně jako Němci před osmdesátí roky. A stejně jako Němci budou muset na

návratu pracovat desítky let... Tu invazi sice vymyslel jurodivý Putin, ale většina Rusů ji zatím schvaluje.

● **11. března** vyrážíme po poledni s Doležalovými do Brna na Fénixcon, o tom na straně 1 a na jejím pokračování.

● **13. března** po návratu z Fénixconu píšu spoustu mailů, ke kterým jsem se nedostal kvůli ruské válce nebo cestovní hořeče před Fénixem. Mezi jinými i Frantovi Houdkovi, který nedávno podstoupil operaci. Ještě ten den mi odepsal, že operace byla náročná, ale dopadla dobře, jen rekonvalescence chvíli potrvá. Ale i tak velké a 3x úlevné hurá.

Odpoledne upravuji rejstřík 670 stránkové publikace *Kompendium neuroradiologie a zobrazování v ORL oblasti*. Upravil jsem data, spustil už týden odladěný program a poslal výsledek profesorovi N. Zákeřné Windows ale data po úpravě uložily jako Index.txt.txt, takže program schroustal týden stará cvičná data Index.txt, na což se přišlo asi po šesti hodinách zbytečné práce, spát jsem pak šel okolo třetí.

● **14. března** od rána (probral jsem se už okolo sedmé) skoro do oběda odstraňuji následky včerejší chyby. A to jsem si myslel, že Fénixcon bude na dlouhou dobu poslední vzrušení...

Odpoledne mi píše Soyka a posílá mail na Nad'u Vojtekovou, autorku Hydry, která žije v Praze. Tak jsem Nad'u pozval Na Břežanku.

● **15. března** dnes má narozeniny Franta Novotný, v Neviditelném psu vydal text s trochu divným názvem: *Otázka slepého a hluchého blbému*, ale článek je super, sám jsem nad fenoménem hlasitého mudrování nad tím, že přijímáme ukrajinské běžence a pomáháme jim, když jsme v roce 2015 nejasali nad Merkelý zbabělostí, také uvažoval, ale tak dobře bych to nenaspsal. I mně už chvíli vrtalo hlavou, zda jde o hranou naivitu a snahu signalizovat svou ctnost i za cenu, že je jiní budou považovat za idioty, nebo jsou tihle podivovači nad „východoevropským obratem“ opravdu tak chudí duchem, že na rozdíl od větší české populace nedokáží odlišit muslimskou kolonizaci od uprchlíků.

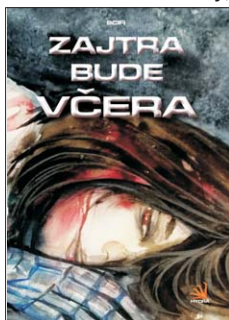
Také mi volal malíř Miloslav Havlíček, covid přečkal ve zdraví, což v jeho věku znamená, že to čínské svinstvo nechytil a dař se mu tak nějak normálně. A JWP rozeslal upozornění na Svět knihy:

Ahoj všichni dobří sciifisti a fantazáci a fantazačky hororysti a písálkové jakož i spisovatelky a slovuční autoři a komiksoví kreslíři i fanové a vydavatelé a nakladatelé.... Prostě ahoj všichni.

V červnu začíná Svět knihy a já mám zase úkol vás dát všechny dohromady do 4 dnů programu v sále fantastiky v termínech, který jakože jistě občas někomu nevyhovujou. Snad to vyjde stejně fajn, jako minulých sedm let.

Prosím, pokud máte zájem se prezentovat na tomhle největším knižním veletrhu, pošlete mi název vaší akce, anotaci tak na tři řádky a lidi, který na tý přednášce budou s vámi – tedy jako každý rok :-)

Samozřejmě, že voličásky či vstupenky pro účinkující budou zajištěny jako obvykle, buď se zašlou a nebo budou na SK třeba ve stánku s informacemi.

Poznámka: Pokud někdo bude ohledně programu komunikovat přímo se Světem knihy (slečna Zuzka Malina Černo-housová zuzana.cernohousova@svetknihy.cz nebo Jana Chalupová jana.chalupova@svetknihy.cz), tak se pokuste poslat kopie mailů i mně (myslím spec. Epochu, Crew, Pevnost atd...), protože pokud je pošlete jen jim, pak si je se slečnou Zuzkou či Janou stejně přeposíláme – a dohadujeme se o termínech atd. – a někdy to způsobí tlaky na termíny přednášek – a přitom stačí dát do kopie jak mě, tak Zuzanu. Díky.

● **16. března** – „Dnes je ten slavný den, kdy se uvidí, jestli Rusko zbankrotovalo nebo ne – má totiž zaplatit 117 milionů dolarů v úrocích hned ze dvou emisí svých dluhopisů. V březnu má ještě zaplatit u jiných emisí celkem 615 milionů dolarů.“

Za normálních okolností by to nebyl problém, ale většina ruských deviz je mimo dosah ruské vlády. Proto také ruská vláda výplatu úroků z cenných papírů v devizách zakázala (a to byl jeden z důvodů, proč agentury Moody's a Fitch poslaly hodnocení ruských státních dluhopisů do třídy 'odpad'),“ napsal na FB Viktor Janiš.

NA FB je k dispozici Putinova stať o historii (a jednotě) Ukrajiny a Ruska sepsaná asi v kovidové izolaci. Celé to pojednání dává smysl asi jako článek ve Strážní věži, tedy pokud jste už jehovista.

● **17. března** jsem na Břežanku pozval Nad'u Vojtekovou, se kterou jsme se seznámili na Fénixconu. Než dorazila, stačil mi Franta Novotný věnovat diorámu setkání sovětského a nacistického důstojníka na čáře, kde si obě diktatury rozdělily Polsko. Nad'a žije v Praze už dvanáct let, jejím oblíbeným žánrem je horor, co také čeká jiného od dcery patoložky. Katarina Soyka velmi chválí její hororovou povídku, kterou jí hned vydala ve sbírce *Zajtra bude včera*.

● **18. března** slavím narozeniny prací, definitivně montujeme pod nábytek nové sokly, které nám vyrobil Pavel Poláček. K narozeninám mi mezi jinými blahopřejí Martin Macásek a Tono Stiffel, ten mi napsal, že se za měsíc objeví na ComicConu. Poděkoval jsem za připomenutí a hned jsme se také pokusili pořídit si vstupenku. Tahle akce ale zjevně není pro držitele VISA karet, a jinak než kartou se zaplatit nedá...

● **19. března** sázíme jabloně, těším se na odpolední sedánky v jejich stínu ☺.

Mezitím probíhá Trpaslicon, *Festival britského humoru, sci-fi a fantasy*. Honza Vaněk, jr. s Libou si tam vynahrávají nucenou nepřítomnost na Fénixu a Vilma tam přednáší „vy víte o čem“ ☺.

● **20. března** píše Pavel Poláček po půlnoci:

Na Fénixconu jsme prezentovali nový a snad již definitivně platný termín Bílconu 2022 a to na sobotu 8. 10. v pátek proběhne vernisáž výstavy v podkroví muzea (doufáme, že s podobným úspěchem jako během Parconu 2018). A na Parcon chceme letos navázat i s hosty. Potvrdili Ondřej Neff, Jaroslav Veis, Vlado Riša. Budou i Františka Vrbenská, Tomáš Petrá-

sek, Doktor Hruška, oba Cholewové a Marek Tvrдый. Chystáme koncert spojeného sboru z Varšavy spolu s ostravským podpořenými vybranými nástroji z Janáčkovy filharmonie v místním kostele. A zase bude v podzemí připravena i alternativní přednáška, bude možnost katakomby neopouštět a třeba hodovat na nonstop baru. Však vy už víte a my se na vás velmi těšíme, vždyť letos slavíme 40 let KLF Ostrava. Tak co, oslavíme to spolu?

Dnes také Michaela dohnala naše synky ke stěhování nábytku zpět do domu. Naštěstí se nad nimi ustrnul Cordy a přišel jim pomoci, takže to všichni ve zdraví přežili.

Prý byl zlikvidován Youtubový kanál Martiny Kociánové *Kupředu do minulosti*. Co se tam tak hrozného dělo, zjistíte zde: <https://www.radiouniversum.cz/porad/kupředu-do-minulosti/>

● **21. března** sleduji v Rozstřelu spolupracovníka Lidových novin v Moskvě Jiřího Justa. Líčí, že ruská veřejnost stojí z 60 % za Putinem (a velké části zbytku je vše jedno). Že Putina nesvrhnou generálové ani oligarchové, nemají za něho náhradu. Putin je u moci už 22 let. Když tohle číslo přičteme k roku 1948, dostaneme rok 1970. Kolik lidí (přes zkušenost s ruskou okupací) bylo v tu dobu schopno se mentálně odpoutat od socialismu – skoro nikdo, i revolucionáři chtěli jen odstraňovat jeho chyby. I pro národ nepostížený na generace bolševizmem by bylo obtížné zbavit se touhy po ruském impériu. Takže v nějaký happy end nelze doufat natož s ním počítat.

Dnes zemřela Olina, žena Slávka Švachoučka, upřímnou soustrast, Slávku.

● **22. března** napsal Franta Kotleta otevřený dopis Sergeji Lukjaněnkov (vizte str. 24), který když se dověděl, že Argo věnuje výtěžek z jeho knih Ukrajině, napsal: *Lze jen litovat, že při osvobození Prahy naše země ztratila 300 000 vojáků. Vše jsme dělali co nejpečlivěji. Snažili jsme se jim pomoci... Zachovat jejich památky... Ale zřejmě to byla chyba. Češi nejsou schopni být vděční těm, kteří je zachránili před okupací!*

Jeho fantasy knihy mají s realitou zjevně společného víc než jeho představa osvobození Prahy. Zaměnil Prahu za celé Československo a výsledný počet padlých pak ještě skoro ztrojnásobil. Takhle nějak vypadají brýle, kterými se i relativně vzdělaný Rus dívá na svět, tedy ne že by to někoho mého věku překvapilo nebo se tomu divil. Ale s tím nevděkem má trochu pravdu, padlí Vlasovci, kteří Praze pomohli, když to nejvíce potřebovala, by si památník zasloužili.

● **23. března** Milan Krejčí posílá materiály do dalšího čísla, odpoledne schůze KJV v MAT, ale o tom až příště.

Zdeněk Rampas

pokračování ze str. 1

Za naše zkreslené vnímání historie dle Honzy může hlavně křesťanská církev, která sice nemohla utajit existenci antiky, ale všude jinde šířila představu, že před jejím příchodem zde žili lidé jako neorganizovaná zvěř. Na tom může něco být, ale dle mého tomu napomohlo hlavně neznalost písma. My také nevíme skoro nic o našich slovanských předcích z doby okolo stěhování národů.

Přednášku Leonarda Medka *Zitřky, které nenastaly* (pravděpodobně o mylných předpovědích autorů fantastiky) jsem musel vynechat, stejně bych ji asi prospal, už na minulé jsem přes její nespornou zajímavost občas klímbnul, a vydal jsem se do restaurace. Tam jsem potkal Dárečka, který dodatečně rozdával své úžasné novoročenky a dárečky v Kinder vajíčkách. Někteří nevěděnci se ptali, kde zůstal čokoládový obal...

Já od něho dostal i faksimile historického fanzinu VEGA č. 2, s dnes již možná kontroverzní povídkou Návštěvníci od Birgitt Stenberg, kterou přeložil v roce 1976 Ivo Železný.

Potom jsem zamířil ke slovenskému stolu v rohu místnosti, Katarina Soyka a Lenona tam distribuovaly svou novou antologii *Zajtra bude včera* a knihy dalších autorů, kteří rovněž dorazili, třeba Tono Stiffela. Antologii mě hned obdařili, tak jsem jim při první příležitosti věnoval *Hvězdnou horu*. S Katarínou jsem domluvil, že by mohla posílat své recenze i do Interkomu. Pak s kočárkem, ve kterém hojdal svou druhorozenou, dorazil Ivan Alákša, ten mi věnoval mamutí sborník *Fantázia 2021*. Ještě jsem se pozdravil s Honzou Křečkem, ten slíbil, že se zítra ukáže na delší dobu, byl čas na Poradu fandomu.

Jarní porada ČS fandomu

se kvůli kovidu už dvakrát nekonala, takže jsme se museli věnovat i nyní už docela starým záležitostem. Zkasíroval jsem zástupce přítomných klubů Andromedy, BC, Draconianu, Heteridy, KLF Ostrava, SF & F Workshop a Villoida o symbolický členský příspěvek, tedy ty, co už nezaplátili spolu s předplatným za Interkom, a hned jsem toho využil k informaci o hospodaření české části ČS Fandomu.

Pokladna fandomu, do které jdou příspěvky od patnácti

v současnosti registrovaných klubů a ze které platíme mezi jiným registrační poplatek za naši ochrannou známku, obnáší zhruba šest tisíc korun. Konto fandomu, kam přicházejí registrační poplatky od účastníků CKČ a sponzorské příspěvky od firmy ABB, ze kterého Cenu financujeme, činí skoro devadesát

tisíc. To je dáno hlavně tím, že jsme po dobu kovidu financovali jen výrobu Mloků, Pulců a Skokanů.

Pak jsme se věnovali dva roky nepředaným, po-tažmo neuděleným Cenám československého fandomu. Následovalo hlasování podle seznamu z únoro-vého Interkomu, kterého se zúčastnil i Miro Páříčka jako zástupce slovenských klubů. Výsledky vám prozradím až v referátu o sobotě, kdy se je dozvěděli účastníci slavnostního večera.

V posledním bodu programu jsme odhlasovali, že peníze z konta využijeme k podpoře vítězů CKČ, kterým budeme hradit vstup na Parcon, případně i ubytování, ale to jen těm na prvních místech a podle stavu konta 😊.

Po Poradě už jsem byl zralý pro postel, tak jsme s Michaelou jen chvíli po-

kecali s Celindrou a Merlinem, který mi vnutil jakousi irskou dobrotu, která zpočátku chutnala jako výluh z podehtovaného lana, ale pak byla docela příjemná, a šli jsme kolem jedné spát, vlastně dřív, než tak činím doma.

To jsou paradoxy.

***

V sobotu 12. března jsem po vydatné snídani zašel na zá- věř přednášky Lucie Lukačovičové: *Duchové a kletby záhadné Argentiny*, Lucie byla ve formě a přednáška náramná, mohla by ji zopakovat na KJV.

Následovala Frantova přednáška o umělé inteligenci, tu už jsem znal, a tak jsem si dal oběd a pak jsme si asi hodinu s Mí- šou Talašovou, která se na onu zastavila se svými dvěma dětmi cestou k rodičům na Slovensko, povídali o přípravě její knihy k vydání. Slíbil jsem jí, že se zeptám Stáni Kučové, jak je daleko s korekturou, jakousi podivnou, vpravdě Jungovskou syn- chronicitou mi právě v ten čas Stáňa opravené PDF poslala do mailu, ale to jsem zjistil až v neděli.

I přednášku Františky Vrbenské: *Nezbedné děti pana Ros- suma*, která se asi příliš nelišila od té na RUR 100+1, jsem obě-

toval sociální komunikaci, mezi jinými se v restauraci objevil náš přispěvatel Ondřej Šefčík, Honza Hlávka s Janou Vybíralovou, Marie Domské jsem se zeptal, zda její cosplay představuje Fénixu, ne, šlo o nějakou japonskou mangu či hru, a šla to asi osm let, prohlídl jsem si nové 3Dtechnikou malované obrazy Paľa Martinického na stánku Toma Štipského a Komára (a oba jsem je stáhnul o předplatné ☺).

Také jsem narazil na prodej lístků do tomboly, takže jsem si jich hned čtyřicet koupil.

Nicméně zachytil jsem alespoň závěr přednášky Zuzany Hlouškové: Turingův odkaz stále živý (aneb Vše začíná od ALANA). Ale to už mám zase trochu v mlze a musel jsem si jít před divadlem dáchnout, takže mnohými chválenou přednášku Věda vs. roboti od vedator.org jsem zcela vynechal, abych zvládl následující divadlo.

Divadelní spolek P.U.D. připravil hru na motivy bří Strugacových: *Byl to jen piknik*. Drželi se docela předlohy, což ocenili všichni, kdo neseděli v prvních dvou řadách, kam se přirozeně nasáčkovali nejvyšší účastníci conu. Ten sál bez pódia prostě pro divadlo není, ale i tak díky za něj.

Ansámbel P.U.D.u je česko-slovenský, největší potvoru Barakudu hrála droubočká Vietnamka, ze které jsem přes Kovaniče viděl jen hlavu ☺. Kdyby nešlo o amatéry, podezíral bych je z pokrokářského vymývání mozků, protože Barakudinu dceru hrála o dvě hlavy vyšší nordická blondýna. Připomnělo mi to americké uvedení Třech sester, kde jednu z nich pro zachování rasového smíru musí hrát černoška...

Pokud vás *Piknik u cesty* doposud mýjel, něco dalšího o něm najdete hned na této straně. Po divadle následovalo tradiční vyhlásování nejrůznějších cen.

Pagi a Pavel Mikuláštki rozdali ocenění a Mloky přítomným autorům CKČ, kteří uspěli v letech 2020 a 2021. Škoda, že je zapoměli představovat. A konečně také došlo na ocenění československého fandomu. Ludvíka za rok 2019 získala k desátému vydanému Kočasu Jiřina Vorlová, Mloka za celoživotní zásluhy v práci pro SF a fandom *„Dáreček“ Záborský*. Ti měli dostat své ocenění již na Fénixconu 2020. Ceny příslušející roku 2021 získali **Aleš Koval**, který obdržel Ludvíka za pořádání internetových přednášek na SF témata v době

lockdownů a **Zdeněk Pobuda Mloka** za celoživotní zásluhy a za podporu vydávání mladé české SF v nakladatelství EPOCH. Zdeněk teď prodává náročnou léčbu, tak jsem pro něj Mloka převzal já a musím mu ho donést dřív, než vyjde tento Interkom.

Došlo i na smutnou cenu Mlok in memoriam pro Jarka Mosteckého, kterou si převzaly jeho manželka a dcera Alžběta a Eliška.

Následovalo vyhlásování cen Daidalos a PAF, vyhlášující braši Říša a Bronec se buď snažili být méně zdoluhaví než obvykle nebo bylo přítomno méně nominovaných, takže to zvládli ve snesitelném čase.

Potom Honza Křeček s Monikou Slívou zveřejnili výsledky Ankety Sardenu a provedli nábor nových hodnotitelů. Pokud si pamatují, mé hlasy letos úplně nepropadly, ono originalitu Pavla Fritze v tom moři generického hláškového dobrodruža těžko přehlédnout.

Na závěr pořadu Roman Hruška udělil cenu Fénix dlouholetému pořadateli conu, jméno mi vypadlo, vousáč (občas ve zvířátkových pantoflích) u šatny.

A byl tu poslední bod sobotního programu – Tombola. Dražitel Klikin nás upozornil, že většina cen budou jen knihy a že jedna z mála neknížních cen je pytlík výběrných sušených švestek. A co byste řekli, první vytažený lístek byl jeden z těch mých čtyřiceti. Pak jsme vyhráli ještě pár knih, bohužel žádný frgál, které dal stejně jako ty švestičky do tomboly Vířa Štach.

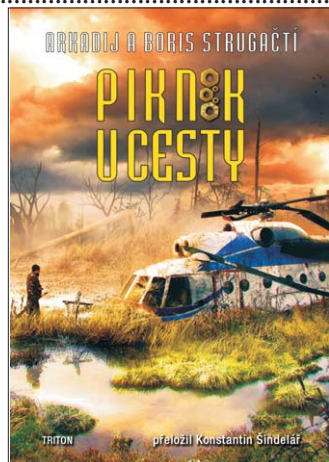
Pak jsme si ještě povídali s Mirkem Dvořákem, ale už jsme zase byli docela utahaní, tak jsme se šli zhroutit na pokoj.

***

V neděli 13. března po snídani se loučíme s Komárem, Frantou Novotným a se slovenskou výpravou, Soyka se zmínila, že Naďa Vojteková žije v Praze, když se pak Jiřina zmínila, že mají v autě volné místo, tak jsem je zkontaktoval.

Dálnice byla ještě pohodlnější než v pátek, takže jsme brzy byli doma. Ukázali jsme Doležalovým stav přestavby a začal nám běžný den. Asi poprvé jsem se cítil jako po dovolené. Dva dny bez válečného zpravodajství a totální změna prostředí mi docela pomohly.

Zdeněk Rampas

Arkadij a Boris Strugačtí **Piknik u cesty**

Nový překlad Konstantina Šindeláře z úplné autorské verze s komentářem. Piknik se nějak nikdy nezařadil mezi mé nejoblíbenější z knih obou moudrých a humánních bratří (o to víc se těším na *Pondělí začíná v sobotu*, kde je zachycen optimismus chruščovských šedesátých let právě tak jako tady bezútešnost brežněvovských sedmdesátých). Subjektivní preference ovšem blednou před kontextem, který by v normální době a prostředí sbíral ceny za nakladatelský čin: Co už desítky let mají k dispozici ruští (resp. ruskojazyční) čtenáři, tuším i polští a snad ještě pár dalších, dělá první krůčky i u nás. Odted' až do skonání věků, dokud se budou nějakí Češi zajímat o Strugacových dílo, mohou číst překlad moderní, informovaný, nezmrzačený zásahy zla, hlouposti, zbabělosti i smůly: veraikon textu, jak ho autoři zamýšleli. Když už investovat úsilí a peníze do reedic takto (běda) menšinových titulů, má jedině smysl to dotáhnout do důsledků, jak se povedlo tady.

Jan Vaněk, jr.

Arkadij a Boris Strugačtí: Piknik u cesty, Triton 2021, překlad Konstantin Šindelář. 264 str. 329 Kč

Ashley Schumacherová: Všechny stránky Amelie

Jedním ze zajímavých rozdílů mezi příběhy sci-fi a fantasy – neodehrávají-li se celé v prostředí, které je nám představováno jako úplně fiktivní – je vztah mezi naším a jiným světem. Pro sci-fi je typické, že přechod mezi světy má spojitou povahu, uplyne nějaký čas nebo odcestujeme někam jinam, takže věci mohou vypadat hodně odlišně, ale pohybujeme se v zásadě v tomtéž prostoru. Pro fantasy je mnohem obvyklejší představa jakéhosi nesamozřejmého přechodu mezi tady a tam, přičemž cizí svět je přítom často vydáván za v nějakém smyslu skutečnější. Jedním z možných vysvětlení je, že od fantasy očekáváme prožitek, který už je archaický, neboť je založený na vztahu ke světu, který se nám sice zamlouvá, ale který v důsledku vývoje civilizace považujeme v doslovném smyslu za nemožný. Mohlo by to vysvětlit, proč se zdá, že zrovna fantasy příběhy představují své světy zvlášť silně, někdo by možná řekl až nezdravě, i když knihy všech žánrů jsou odjakživa schopny své čtenáře do sebe vtáhnout a ovlivnit je natolik, že si je celý život pamatují a čas od času zatouží se k nim a do nich vrátit.

Knihy Ashley Schumacherové by mě mezi nepřehledným množstvím *young adult* románů asi nezaujala, kdyby její zápletky nebyla vystavěna okolo pomyslné fantasy trilogie *Kroniky Ormanu*. Filmy o natáčení filmů nebo knihy o čtení knih nejsou neobvyklé, ale často mi přišly trochu laciné: když už nemáme potěšení z příběhu, zkusíme ho mít alespoň z příběhu o příběhu. *Všechny stránky Amelie* nejsou fantasy, odehrávají se v našem světě a musí si vystačit s jeho principy, ale *Kroniky Ormanu* jsou přesně oním příběhem o přechodu z všedního zde do pozoruhodného jinde – v rámci knihy dokonce příběhem „nejlepším z nejlepších“. Nelze samozřejmě očekávat, že pouhý popis přechodu mezi světy dokázal vyvolat okouzlení, které známe z knih, kde k němu skutečně dochází. Ale byl jsem zvědavý, jak bude autorka zážitek ze vstupu do odlišného autonomního světa reflektovat. Zajímalo mě, proč si myslí, že jsou fantasy světy tak mimořádné, a jak chce prožitek neobvyklosti dramaticky zužitkovat v příběhu ze světa, který zůstává obyčejný. Trvá však poměrně dlouho, než se kniha k podobně zajímavým otázkám dostane, protože nejdřív je nutné prodat se notnou dávkou tuctovosti.

Přijde mi to neuvěřitelné, ale máme-li věřit tomu, co nám Ashley Schumacherová ukazuje, tak se Spojené státy ani po všech otřesech, co je od 60. let potkaly, nedokázaly zbavit nutkavé představy, že existuje zákonitý příčinný vztah mezi charakterem, úspěchem a bohatstvím. A doprovodného traumatu, že není-li někdo bohatý, pak je neúspěšný, takže si nemůže doopravdy vážít sám sebe. Hlavní hrdinka pochází z rozvrácené rodiny, tudíž je chudá, takže se cítí silně hendikepovaná. Chudá je ovšem jen v sociálním smyslu, tedy relativně vůči jiným, protože jinak vede snadný a docela pohodlný život. Nicméně se zdá, že nedokáže být šťastná, protože jsou jí nedostupné „okázalé“ prostředky, kterými bohatší lidé vyjadřují své štěstí. Jistě, pochopení některých zákonitostí si musí každý nový člověk znovu sám osvojit, ale přijde mi zvláštní, že by dnes společenské konformitě podléhala tak dokonale. Americká „levico-

vá“ kultura je už dlouhé desítky let v opozici k americkým „kapitalistickým“ hodnotám, takže bych čekal, že by přinejmenším měla vědět, že není všechno zlato, co se třpytí, i když by podle toho zatím sama žít nedokázala.

Zatím se zdá, že *Kroniky Ormanu* jsou pro ni svého druhu únik před skutečností. Hlavní hrdinka je nadšeným „fanouškem“ a zdá se, že se musí stát nějaký „zázrak“, aby byla ochotna povrchnost svého vnímání zpochybnit. Takový otřes našťestí nastane, i když je poměrně drastický a zapůsobí nepřímo: její nejlepší kamarádka zemře při autonehodě. Od té chvíle vlastně sledujeme dva současně se odehrávající příběhy. První představuje skutečnou, ale vlastně všední nutnost se vyrovnat se ztrátou, následkem které jako by všechno na světě najednou ztratilo smysl. Tato složka příběhu na mě působila poněkud didakticky: jako by se autorka snažila ukazovat čtenářům, že ve svých případných těžkostech nejsou sami jediní na světě. Objeví se ale i zvláštní tajemství, které se týká výtisku z limitovaného vydání *Kronik Ormanu* a patrně nějak souvisí s mrtvou kamarádkou. Druhá linie tedy sleduje trochu neskutečnou, ale zajímavou výpravu, která naši hrdinku donutí vydat se na cestu do neznáma. Poměrně složitá expozice knihy končí, když dorazí do rodinného knihkupectví kdesi na druhé straně země.

Naši hrdinku jsme doposud viděli jen ve dvou do značné míry přehnaných prostředích. Na jedné straně „ošklivý“ domov s otupělou matkou a bez perspektivy, na druhou stranu „krásná“ rodina její kamarádky, která ji do jisté míry adoptovala, ale kam nikdy nemohla plně patřit. Chvilí se zdá, že jen nalezneme správnou „střední“ polohu: místo, kde jsou lidé výstřední, ale milí, domy ne zcela komfortní, ale pěkné na pohled, psi zlobiví, přesto přátelští a tak dále. Podobně smutek ze ztráty odsune stranou přívál emocí z nově se rodícího romantického vztahu k nepřístupnému, ale přitažlivému chlapci. Protiváhou k poučujícím psychologickému příběhu by pak tvořily moderní pastorační idyla a červená knihovna. Nejde mi o to, že podobný příběh snadno sklouzne k povrchní líbivosti, ani o to, že před problémy obvykle nejde tak snadno utéct, protože si je nosíme s sebou. Hlavně by to znamenalo, že interpretace fantasy jako útěku od „složitého“ světa k „jednoduchému“ je platná, což by byl dost banální závěr. Nechci vůbec znevažovat situaci, kdy někdo objeví místo, kde by snad mohl být šťastný, ale vypadá-li všechno příliš vstřícné, začnu být ostražitý.

Netvrším nutně, že je-li něco z mého pohledu banální, pak je to falešné. Jistě jsou lidé, pro které prostředky jako hořící svíčky a růže na posteli nebo lepší restaurace a luxusní dovolená představují autentický způsob, jak vyjádřit svoje pohnutky, protože nemají mentální kapacity zavedené symboly překročit. Není nic špatného na tom, vyjadřují-li se způsobem, kterému rozumějí. Ale současně existují lidé, jejichž ambice musí být větší – a my jako čtenáři příběhů mezi ně patříme. Ukazuje se totiž, že od určité úrovně schopností dokáží lidé poměrně úspěšně klamat ostatní: zjištěné předstírat zážitými vnějšími projevy něco, čemu chybí předpokládané vnitřní zakotvení. Proto by měl být každý soudnější člověk ostražitý a vyžadovat, aby

každé „poznátko“ prokázalo svoji hodnotu – a proto my jako čtenáři očekáváme, že nám knihy něco takového předvedou. Skutečnosti, které samy o sobě nemusí být nijak hodnotné, ba dokonce ani zvnějšku pochopitelné, by se ve vztahu dvou lidí měly stát natolik jedinečnými, aby dokázaly zprostředkovat, že naše city, postoje a záměry jsou opravdové. Je tedy na místě konečně se zeptat, zda Ashley Schumacherová ve svém díle podobným nárokům dostala.

Rozdíl mezi scénou, která je jen správně napsaná, a událostí, která s námi dokáže pohnout, je obtížně postižitelný – literární alchymie je zde zvlášť složitá. Nestor *young adult* příběhů John Green nechá v knize *Papírová města* svoje hrdiny dojít až k následujícímu náhledu: „Na začátku jsme všichni vodotěsná plavidla. a pak se stanou různé věci – lidi nás opouštějí, nebo nás nemilují, nebo nás nechápou, nebo my nechápeme je, a ztrácíme a zklamáváme a zraňujeme jeden druhého. A plavidlo začíná tu a tam praskat. A jak začne praskat, tak je konec nevynutelný. [...] Ale je tu ta dlouhá doba mezi tou chvílí, kdy se začnou objevovat

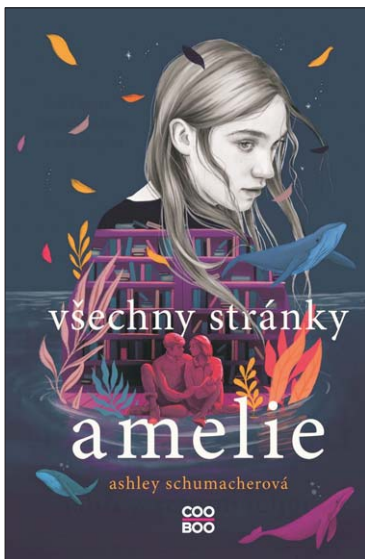
praskliny, a tou, kdy se konečně rozpadneme. A jenom v téhle době dokážeme jeden druhého vidět, protože svými trhlinami hledíme ven ze sebe a do ostatních zase těmi jejich. Kdy jsme jeden druhého opravdu viděli? Ne dřív, než ty jsi nakoukla do mých prasklin a já do tvých. Předtím jsme znali jen své představy o tom druhém, jako když jsem se díval na rolety ve tvém okně a nikdy neviděl dovnitř. Ale když to praskne, může dovnitř světo. A může taky ven.“ Myslím, že je to docela příhodný obraz pro to, co musí prožít postavy, aby nám přišly věrohodné.

Hlavní hrdinka se pokusí vstoupit do příběhu za *Kronikami Ormanu*, ale dokud s ostatními jen mluví, nestačí to. Autorka musí najít příhodnou událost a postava musí zariskovat, aby prožila něco, co umožní ostatním přesvědčit se o tom, jaká je. Ba co víc, autorka musí trefit vhodnou metaforu a musí se vystavit nebezpečí, že ostatním přijde banální nebo směšná, aby nám v nové podobě předvedla to, co už známe z mnoha jiných příběhů. I když to tak dlouho nevydrží, fantasy román – a v něm obsažený motiv přechodu do jiného světa – není v příběhu jen dekorativní rekvizita. Autorka si motiv přechodu vypůjčí, použije ho sice v hodně civilní podobě, ale použije jeho „kouzlo“ správně. To, co nás těší, je náš prožitek z kouzla, ale kouzlo se neděje proto, aby nás potěšilo. Proběhne proto, aby vedlo k události, která má smysl a je potřebná, bez toho by prožitek z něj byl pouze kýč. Není to tak jednoduché, že by zde fantasy fungovala stejně, jako se domníváme, že ve své době fungovaly archaické příběhy: neukazuje nám přímo, jak máme volit, a neučí nás, co máme cítit. Ale předvádí nám, že člověk má ještě jakýsi druhý, skrytý život, kde by se mělo odehrávat to důležité. Dobrá zpráva je, že také *Všechny stránky Amelie* nakonec vedou k událostem, které jsou podstatné.

Horší zpráva je, že to nevydrží příliš dlouho. Ashley Schumacherová jako by vůbec netušila, co si s podobným objevem počít. Skoro ihned poté, co se postavy konečně proboují samy k sobě, začnou okolo sebe místo dosavadních banalit stát vět jiné. Jako by si nedokázaly vytvořit ve svém sdíleném prostoru nic, co je jedinečné jen pro ně, co by bylo oním znakem opravdovosti, který má smysl jen v rámci jejich příběhu, do kterého jsme měli možnost nahlédnout. Nebo přesněji: Z nějakého důvodu má autorka zapotřebí ocenit jejich „charakter“ a stvrdit jejich „úspěch“ tak, aby byl pochopitelný a přijatelný i při pohledu zvnějšku. Hlavní hrdinka sice bojuje s očekáváním, která na ni kladou rodiče zesnulé kamarádky, kteří ji „adoptovali“, a která vlastně reprezentují bohatství, tedy konformní představu americké společnosti o štěstí. Ale faleš, kterou nám ukazoval začátek knihy, tím není zpochybněna, vlastně je dodatečně potvrzena, protože autorka začne používat obrazy, které jsou méně obnošené, ale podobně mlék. Od pubertáků jistě nemůžeme očekávat, že se za týden stanou dospělými, byť by to byl i velmi pozoruhodný týden.

Knihy by ovšem měla zachovat perspektivu, kterou otevřela. Zde by se však s trochou cynismu dalo prohlásit, že jejím poselstvím není, že by se člověk neměl zaprodát, ale že by se neměl zaprodát příliš lacino.

Jsem na velkých rozpacích, jak takový přístup hodnotit. Autorce se na jednu stranu podařilo vytvořit dramaticky věrohodnou situaci. Událo se cosi autentického, protože se jí od nedostatečného „říct“ podařilo přejít k přesvědčivému „zažít“, což vůbec není málo, protože většinu knih se nic podobného nepodaří. Následným přehnaně utilitárním výkladem událostí, které nám předvedla, jako by na druhou stranu tvrdila, že rozvoj našich osobností je hodnotný jen v míře, v které je pro nás užitečný. Ukázat by to možná šlo na jednom okrajovém prvku, který není důležitý pro zápletku. Hlavní hrdinka ve volném čase fotografuje. a postupně si osvojí přístup, který se mi zdá smysluplný jak z hlediska způsobu, kterým fotí, tak z hlediska výsledného dojmu, které její fotografie vzbuzují, a dokonce hraje i určitou roli ve způsobu, jakým vybuduje svoje vztahy s ostatními. Dalo by se říct, že jde o jeden z oněch specifických zážitků, které jí i nám ukazují, jak se osobním osvojením může „všední“ stávat „mimořádným“. Jenže kniha podobný náhled devaluje, a to hned dvěma způsoby. Jednak si hrdinka vlastně neuvědomuje, že prožívá cosi skutečně hodnotného. Domnívá se, že doopravdy významné zážitky má stále před sebou, což je symbolizováno třeba potřebou peněz kvůli – zcela neurčitě – touze konečně cestovat někam do ciziny. Druhou potíž představuje snaha učinit z nalezené „hodnoty“ fotografování součástí „úspěchu“, když hrdinka uvažuje, že by se tak mohla žít. Jistě, musela by poněkud ustoupit ze svého uměleckého názoru, ale přijde jí to jako přijatelná daň.

Těžko posuzovat, zda se autorka jen snaží zavděčit čtenáři, kterému se snaží něco atraktivního slíbit, aniž by na něj kladla jakékoliv zvýšené nároky, nebo zda naznačeným způsobem interpretuje svoji knihu vědomě. V textu knihy samotné je vlastně jediný náznak, který pro podobně překvapivý úkok nabízí nějaké vysvětlení. Když se postupně dozvídáme různé podrobnosti o *Kronikách Ormanu*, začíná se zdát, jako by si autorka – přinejmenším pro potřeby příběhu, který nám ukazuje – myslela, že úspěšná fantasy má primárně solidní psychologické kořeny. V určitém smyslu je to nepochybně pravda, protože příběh dost dobře nemůže vzniknout jinak než na základě zážitků autora, které jeho psychika nějak zpracuje. To je ovšem triviální vysvětlení. Kdybychom se na fantasy dívali jen takto, znamenalo by to, že fantazie je jen technickým prostředkem, není konstitutivním prvkem příběhu. Základem dobrého příběhu by byl podařený analogický „popis“ světa, ne vznik něčeho nového, co je sice pravdivé, ale není ze světa bezprostředně odvozené. A zdá se, že se děj knihy *Všechny stránky Amelie* nakonec odvíjí podle vzorce, jakým jsou interpretované *Kroniky Ormanu*. Proto si postavy nedokážou vytvořit žádné vlastní formy pro svůj vztah. Uvažují o něm sice v metaforách, které jsou originální, ale musíme se spokojit s tím, že ho prožívají – nejen fyzicky, ale i duchovně – stejně konformními způsoby jako všichni ostatní. Jen u nich jaksi navíc víme, že v jejich případě nejde o předstírání, že tam, kde život navenek vypadá šťastný, štěstí skutečně přebývá.

Odposlechnuto: Putinův antipod. Jak se zrodila legenda

„Potřebuju municí, ne odvězí“ je asi nejikoničtější [Zelenského] výrok na mezinárodní scéně. Nevíme ovšem, jestli je autentický; referoval o něm anonymní zdroj z Bílého domu. Každopádně o municí Zelenskij žádal opakovaně veřejně a nikam neodjel. Kontrastu s americkou ambasádou v Kyjevě, jež před začátkem války v panice na pár dní prchla do Polska, si všimne v Americe kdekdo. Stejně tak toho, že se pár týdnů předtím kanadský premiér Trudeau nechal uklidit na utajované místo ze strachu před demonstrací řidičů kamionů. A řečeno tak, abychom to pochopili i my Češi: Zelenskij na žádného lubrihanta neodjel.

A hlavně je tu kontrast s Vladimírem Putinem, jeho kremelským sálem přesahujícím lidské měřítko, jeho absurdním několikametrovým stolem. Putin na nás zpravidla působí jako nudný a nerudný člověk. Ale unikají nám občasné zášlehy agrese a ještě něčeho jiného. Na nedávné tiskové konferenci s prezidentem Macronem si Putin stěžoval, že Ukrajinci pořád nechtějí akceptovat něco na Minských dohodách, a pokračoval slovy: „Líbí, nelíbí, trp, má krásko.“ Macron jistě netušil to, co Rusové: že šlo o citaci – s jedním pozměněným slovem – z ruské punkové písně z 80. let, jejímž tématem je sadismus a nekrofilie. „Kráska spí v hrobě, připlížil jsem se k ní zezadu a jebu. Líbí, nelíbí, spí, má krásko,“ zní překlad. Zelenského reakce na špinu a zvrácenost na dně Putinovy duše – „Kráska, ale ne vaše“ – byla právě tak civilní, jak měla být.

Lidé na celém světě na ten nejasně vnímaný kontrast možná podvědomě slyší, protože to koneckonců odpovídá tomu, co hledají v příbězích jako *Pán prstenů*. Říkáme, že režim

Je možná zajímavé, že tato redukce duchovního na psychologické se v knize zpětně odrazí v relativním nedostatku vnějších událostí. V životě se často ukazuje, že ty důležité události se stanou, zatímco se děje něco úplně jiného. To je nakonec typické i pro fantasy, u které dnes očekáváme, že nám ukáže psychologickou proměnu hlavního hrdiny, ale která je přesto primárně epická. *Všechny stránky Amelie* jsou mnohem spíše psychologickým a romantickým příběhem, což ho limituje více, než bych býval čekal. Je to kniha o tom, jak všechno začalo, nikoli, kam to nakonec dospělo. Autorka možná cítila, že začátek, který nám ukázala, není úplně přesvědčivý, takže na závěr ještě doplnila stručný průhled do toho, co se mohlo stát v následujících letech, aby nás ujistila, že se vše bude rozvíjet žádoucím směrem a způsobem. Nemůžu tvrdit, že by na tom bylo něco špatného, ale tak docela to nenaplnuje očekávání, které slibuje příběh, co odkazuje na étos vyvolávaný fantasy. To, co hlavní hrdinka zažila díky síle ukryté v příběhu, svůj smysl mělo: hezký a správný život je velká věc. Ale „kouzla“ se dějí tehdy, když se má stát něco navíc, jinak jsou jen falešným zdáním, které nás na chvíli zmátlo, i když to třeba bylo z rozumných „výchovných“ důvodů. Je zvláštní, že autorka, která kouzlo uznává natolik, že o něm napíše celou knihu, co pronikne až k důvodům, proč se kouzla dějí, nakonec sama tak málo pochopí.

Jiří Grunt

Ashley Schumacherová: Všechny stránky Amelie, Albatros 2021, překlad Anežka Dudková, 296 str., 349 Kč

Vladimira Putina porušuje lidská práva, ale copak tato bezkrevná slova dokážou vystihnout ten mordorský charakter jeho posedlosti ruským impériem? Cítí taky, že Zelenskij je i přes tu postmoderní story a image-making skutečnější, že je to Putino va říše, která je založena na klamu.

V ukrajinské válce se taky přihlásily kvality, na něž se ve „woke“ době zapomnělo, pokud nejsou přímo vymítány. „Sláva Ukrajině!“ můžeme slyšet na bezpočtu videí. Kdo v západním světě provolává slávu rodné zemi? To lze snad jen poloironicky na fotbalovém stadionu.

Na videu z města Konotop můžeme vidět starostu radícího se s obyvateli, jak reagovat na ruské ultimátum. Vítězí názor bojovat a jeden muž vykřikne: „Evakuujeme ženy a děti, a pak – bojovat.“ Tisíce lidí v západním světě zasvěčují svůj pracovní život tomu, aby takovýto mužský šovinismus neměl v našich životech své místo.*

Vlastenectví, loajalita, společenský význam mužnosti – kdy jste je naposledy viděli na Západě vyzdvižované na veřejnosti? A teď na Ukrajině vidíme, jak jsou potřebné k zachování civilizace.

Martin Weiss / Týdeník Echo

* Ať si každý propaguje co chce. Jednomu by se ale nemuselo líbit, pokud něco takového prostřednictvím „neziskovek“ přisátých na stát financuje ze svých daní.

Mimochodem nepřijala třeba Ukrajina ve snaze přiblížit se pokrokem západu Istanbulskou úmluvu? Pokud ano, očekáváme, že s ní kvůli výše zmíněným stereotypům brzy začne nějaké řízení. (Pozn. redakce)

Ernst Jünger vnímal dějiny Evropy svými vlastníma očima. Viděl však také její budoucnost

Ernst Jünger prožil pozoruhodný a téměř neuvěřitelný život. Narodil se v Heidelbergu ve středostavovské rodině a již v raném dětství propadl vášni po dobrodružství. V osmnácti letech vstoupil do francouzské cizinecké legie a absolvoval výcvik v Alžírsku. Záhy dezertoval a chtěl se dostat do Maroka, ale byl zajat a poslán domů; díky zásahu německého ministerstva zahraničí byl trest velmi mírný. Do jednoho roku vypukla první světová válka a Jünger mohl uspokojit svou touhu po akci. Válečný prožitek mu přinesl zásadní proměnu. Byl sedmkrát zraněn a obdržel nejvyšší německé vojenské vyznamenání; byl jeden z jedenácti velitelů pěších rot, kteří ho kdy obdrželi. V roce 1920 vydal knihu *In Stahlgewittern* (V bouřích ocele), která vychází z jeho válečných deníků. Popisuje v ní hrůznou realitu první světové války, ale také hrdinství a touhu po boji. Knihu lze chápat jako odsudek války, podobně jako Remarkův bestseller, který v té době vyšel, *Na západní frontě klid*, ale lze ji také interpretovat jako oslavu válečného úsilí. Vysvětluje totiž, proč bylo tolik mužů ochotno projít čtyřlétým peklem. Jak Jünger napsal ve svých pamětech: „Nejsme ochotni tuto válku vyškrtnout ze svých myšlenek, jsme na ni hrdí.“

Vydání *In Stahlgewittern* učinilo z Jüngera celebritu. V armádě sloužil až do roku 1923, ale také stále studoval, zejména se věnoval své vášni pro entomologii, té se ostatně věnoval i v době neváleční při pobytu na západní frontě. V rozjitřené atmosféře Výmarské republiky se Jünger přiklonil k radikální pravici a byl spolu s Carlem Schmittem a Oswaldem Spenglerem post factum označen za člena hnutí Konzervativní revoluce. Jünger rozhodně nebyl přítelem demokracie, přistupoval k ní s aristokratickým opovržením a nelíbila se mu její rovnostářsky pojatá premisa, že každý člověk má stejnou hodnotu. Nebyl však ani vyloženým fašistou; nacionalistou ano, možná dokonce radikálem, ale ne fašistou nebo nacistou. Nacisté ho opakovaně oslovovali, dokonce mu slibovali, že se stane poslancem Říšského sněmu. Odmítl. Dvakrát. Odpuzovala ho k masám směřovaná politika NSDAP, která stála v příkrém rozporu se vším, co zastával, a také odmítal nacistický antisemitismus.

Těsně před vypuknutím druhé světové války Jünger publikoval jen lehce zastřenou analogii o zlu nacistické vlády. V té době se Jünger od nacistů, k jejich nelibosti, již myšlenkově vzdaloval, protože chtěli zneužít jeho postavení válečného hrdiny. Kniha *Auf den Marmor klippen* (Na mramorových útesech)

tento odklon definitivně dovršila. Goebbels byl rozčarován Jüngerovou proměnou ze spisovatele hřímajícího „evangelium války“ na „autora, který se uzavřel před světem a žije jen skrze inkoust a literaturu“. Kniha byla několik měsíců po vydání zakázána. Jünger poté opět narukoval do armády a sloužil jako kapitán wehrmachtu během okupace Paříže. Šlo o pohodlnou práci a měl spoustu času věnovat se svým bibliofilským a entomologickým zájmům. Stýkal se také s pařížskými intelektuály, včetně Picassa a Célina; nechal se pohlit místní bohémskou scénou.

Jünger byl záhadou, zejména v době, kdy žil v Paříži. Jean Cocteau kdysi řekl: „Některí lidé si ruce úspěšili, jiní je měli čisté, ale Jünger neměl ruce žádné.“ Mezi šampaňským a pátráním po starožitnostech musel Jünger plnit i nepříjemnější úkoly, například popravit německého dezertéra, což byl úkol, z něhož se chtěl původně vyvléknout, ale který „v zájmu vyšší zvědavosti“ nakonec vykonal. Vyhledával také aférky s místními ženami a pomáhal Židům utíkat z Francie, „s přijatelnou mírou rizika.“ Byl nadmíru opatrný – muž, který očekával, že zemře ve svých dvaceti letech, si postupně vypěstoval nadmíru vyvinutý instinkt pro přežití. Snad nejvýznamnějším činem se stalo, že se okrajově podílel na von Stauffenbergově spiknutí s cílem zavraždit Hitlera. Byl do něj zapojen minimálně; ne proto, že by s plánem nesouhlasil – ostatně se na něm podílelo mnoho jeho přátel a kolegů; ale proto, že nešlo o plán „s přijatelnou mírou rizika.“ Správně předpověděl, že spiknutí ztroskotá. Jünger, chráněný podle některých tvrzení samotným Hitlerem, byl po neúspěchu spiknutí pouze propuštěn z armády a vrátil se do Německa. Jiní takové štěstí neměli, a to včetně jeho syna, který byl během své vojenské služby v Itálii za záhadných okolností zabit krátce poté, co vyzval k oběšení Hitlera.

Po válce byl Jünger perzekvován a britská okupační správa mu zakázala publikovat, protože se odmítl podrobit denacifikaci s odůvodněním, že nikdy nebyl nacistou. Postupně se mu však opět dostalo uznání, protože vydal několik prozaických a filozofických děl, například *Eumeswil*, *Gläserne Bienen* (Skleněné včely) a *Der Waldgang* (Chůze lesem). Velmi elegantně dospěl od vitality mládí k moudrosti stáří. Jeho názory se od agresivního nacionalismu posunuly k pacifističtějšímu panevropanství, když se ptal: „Co znamená národ, když jeho území dokážete přeletět během deseti minut?“ Dvoji šok z první a druhé světové války značně zchladil jeho vášně a donutil ho pohroužit se více do sebe.

Druhou polovinu svého života se zabýval modernitou a vlivem technologií na lidstvo. První světová válka, kterou zažil na vlastní kůži, dala vzniknout 20. století – střetu lidí a kovů, který vyústil v obrovské krveprolití a zrodil mnoho zkázy a zoufalství, které přišly po ní. Velká část Jüngerova díla se zabývala vyrovnáváním se s ní a jejími následky, fašismem a druhou velkou válkou, kterou vyvolal, až po triumf liberalismu a komunismu, které přišly po ní. Jünger byl vždy reakcionářem, ale v modernistickém pojetí, a neustále se zabýval tím, jak se přizpůsobit modernímu světu s jeho převratnými technologiemi a měnícími se společenskými mravy. Ale stejně jako ho fascinovala technologie reálného světa, zajímal se také o poznávání fungování politické technologie liberálně demokratického režimu, v němž nakonec prožil většinu života.

V knize *Der Waldgang* Jünger popisuje, jak je možné jít takzvanou „lesní pěšinou“ a být suverénním jedincem, který řídí svůj vlastní osud. Odmítal fašismus a komunismus, ale také liberální demokracii a prosazoval vnitřní vzpouru, jakýsi havlovský „život v pravdě“ před samotným Havlem. Jünger píše, že „prosazovat svou svobodu se dnes stalo obzvlášť obtížným. Vzдор totiž vyžaduje přinášení velkých obětí, což vysvětluje, proč většina nakonec raději přijme útlak,“ přesto je odpor záslužným činem. Jüngerův rebel byl donucen počínat si jako Havlův zelinář (Moc bezmocných), žít co možná nejčestněji v systému, který byl navržen tak, aby čestnost vymýtil. Není proto divu, že jeho pozdější texty vycházely v edici Samizdat za železnou oponou.

V západním Německu byl Jünger stejně jako v období nacismu „lesním rebel“ a kráče „lesní pěšinou.“ Nikdy se neomluvil za nic, co napsal, dokonce ani za své drsnější texty z meziválečného období. V díle *Eumeswil* rozvinul koncept osamělého disidenta v postavě anarcha. Anarch byl odrazem Jüngerova vlastního života, kdy tiše bojoval s represivními společenskými systémy, proti nimž se stavěl. Velmi záhadně

poznámek, že „anarch je pro anarchismus tím, čím je monarcha pro monarchismus“. V mnoha ohledech však byl smysl jeho poválečných děl jasný. Německo (a tím i celý svět) už netrpělo pod jhem ničivé, vražedné totality nacistů, nýbrž pod změkčilým totalitarismem demokracie, který se stavěl vůči postojům lidí, jako byl Jünger, stejně nepřátelsky jako fašismus. Liberalismus neúnavně podkopával tradice starého pořádku a ustavičně usiloval o rovnost, která však nikdy nemůže nastat, protože jde o pouhou iluzi. Liberalismus s sebou ve své poválečné podobě přinesl také amerikanismus, „který ještě více podpoří zánik našich starobyklých měst“. Restaurace McDonald's, které zaplavily naše starobylá evropská hlavní města, dokazují, že jeho slova byla prorocká.

Jünger se liberalismu přizpůbil, stejně jako on jemu, ale nikdy mu nepodleh. V následujícím období při psaní experimentoval s LSD. Jak jeho sláva rostla, cestoval po celém světě; získal i prestižní literární ocenění, Goethovu cenu. Spřátelil se s Francoisem Mitterrandem. Konvertoval ke katolicismu a přijal svátosti. Jünger zemřel pokojnou smrtí v roce 1998 ve věku 102 let.

Byl to výjimečný člověk, který prožil pozoruhodný život a na vlastní oči viděl hrůzy 20. století. Žil v Německém císařství, Východní a Západní Německu a poté ve sjednocené Spolkové republice Německo. Bojoval ve dvou světových válkách, dvakrát na straně poražených. Evropské dějiny lze vyprávět prostřednictvím příběhu Ernsta Jüngera. A budoucnost Evropy také. Jeho varování před totalitarismem jsou dnes stejně aktuální jako v době, kdy je napsal. Není proto náhodou, že jeho dílo je v poslední době opět věnována velká pozornost. A stejně prorocká je i jeho sci-fi, zejména kniha *Gläserne Bienen*, v níž předpovídá náš budoucí pád do propasti odosobněné technologie.

V příštím čísle budu psát o knize Gläserne Bienen a Jüngerově spekulativní literatuře.

Petr Svoreň, jr.

Odposlechnuté inovace starších hlášek

„Šojgu, Šojgu, vrať mi mé legie (vlastně BTG).“ **MAGE**

Ruský zákazník v prodejně IKEA: „Nemáte chleba?“

Ruský prodavač: „Jsi hloupý nebo slepý, soudruhu? My jsme znárodněná IKEA, prodejna nábytku. My nemáme nábytek. Chleba nemají naproti, v prodejně potravin.“ **DANCHEZ**

Za copak sedíš, bratř?

Já? V únoru jsem řekl, že ministr Šojgu je zrádce. A ty?

Já v březnu řekl, že ministr Šojgu není zrádce.

To je pech. A za co sedíš ty?, obrátí se na třetího mukla.

Já jsem ministr Šojgu. **tw**

Putina třetí šlak a skončí v pekle. Po roce smí za dobré chování na den do Moskvy. Dá si v baru vodku a ptá se barmana:

Už je po válce? – Jo.

A vyhráli jsme? – Vyhráli.

Tak to děkuju a zaplatím, kolik to dělá? – Pět hřiven.

Bratříček

Občané Ruska dostávají záluďné dotazy:

Máte rádi Vladimira Putina?

Odpověď ano: 2 body

Odpověď ne: 2 roky **Satai**

Ruská armáda během třídní speciální operace bravurně postupovala, obsazovala strategická místa, takticky přesouvala jednotky a její ztráty byly minimální.

No a pak překročila ukrajinské hranice. **MR**

Podle Putina je tato válka ve skutečnosti konfliktem mezi Ruskem a NATO o světovou nadvládu. Jaká je situace? Rusko přišlo o 15 000 vojáků, 6 generálů, 500 tanků, 3 lodě, 100 letadel a 1000 nákladních aut. NATO ještě nedorazilo. **JYRKA**

Rusko je jako dobrý vtip.

Někdy tě napadne sám od sebe... **GANBOY**

Jestli Putin tu válku někdy ukončí, tak jen proto, aby mu už Emanuel přestal volat. **MR**

Cesta do hlubin rusákovy duše (I)

Jako každý správný „velkorus“ (rozdíl mezi rusákem a Rusem asi netřeba našim čtenářům vysvětlovat a pokud ano, vyplyne z následujících úryvků) se i Sergej Chele Mendik narodil v Kyjevě. Od roku 1988 žil na Slovensku, v roce 2006 se dokonce stal poslancem Národní rady Slovenské republiky za Slovenskou národnou stranu. Napsal asi třicet knih a zemřel v roce 2016 ve věku 59 let. Škoda, že se nedožil dneška, asi by si pochvaloval, kolik jeho předpovědí se uskutečnilo, a pokud by k sobě dokázal být poctivý, jak moc se mýlil v Ukrajincích.

Nějak jsem se před časem dostal k jeho povídkové knize *My s nimi vyběhneme* (2003) v nijak excelentním překladu Petra Dvořáčka. Přepis originálního názvu je ovšem *My objebom ich!* A celá kniha je o tom, jak veliké Rusko navzdory celosvětovému spiknutí využije vše, včetně svých zdánlivých slabín (jako jsou nevdělanost, nezdovilost a zakomplexovanost) k tomu, aby celému světu vytřelo zrak a se všemi nepřáteli, tedy vlastně se všemi, vyběhlo, tedy aby s nimi vyjebalo.

V Prologu sbírky si přečteme: Co udělali oni – nám.

Nic dobrého. Když se podíváme na posledních sto let, není možné přejít bez povšimnutí, jak se nás snažili smést ze světa.

Říká se, že jim vůbec nebylo po chuti, abychom byli stejně početní jako smyslní Indové. Vyskakovali z kůže, aby podpořili každou revoluci – přirozeně, u nás, každou válku – s námi v hlavní roli, každou kolektivizaci, liberalizaci či demokratizaci – jenomže nikoliv u sebe, ale opět u nás.

Mohlo by se zdát, že navenek dosáhli svého, neboť nám nedovolili rozmnožit se tak obširně, jak bychom mohli a jak by se mnohým z nás chtělo.

Poté, co skončila naše bouřlivá revoluce, slízali smetánku naší šlechty prostřednictvím Francouzů. Dodnes si vykračují vypasení a líní jako kocour, adoptovaný kolektivem mlékárenského závodu. Tráví geny našich knížat a hrabat, nicméně s mizerným užitektem.

Následuje kapitola: **Co děláme my – jim**

My jim děláme jen to nejlepší. Velmi jim tedy pomáháme. Zatím.

Za levný peníz jim posíláme dary z našeho nerostného bohatství. Mimo to jsme se od nich mnohému naučili. Hlavně demokracii a ještě kdejaké drobnosti: consulting, public relations, šoubyznys. Ale to už je minulost, my už se nemáme od nich co učit. Oni se od nás zatím učit nechťejí, dělají se důležitými a ohrnují nad námi nos. Nicméně budou se muset učit od nás, neboť už teď naše demokracie tu jejich demokracii proráží jako železná tyč sople.

My koho chceme, toho i volíme. Chceme Jelcina – zvolíme ho, chceme Putina – zvolíme i jeho. Přirozeně, oni se napařují, dělají se, že to jsou oni, kteří chtějí naše jeliciny a putiny, a my jsme tady jen tak pro srandu králíkům.

Je možné, že oni je chtějí taky. Podstatné však je, že své jeliciny a putiny chceme my, a proč je chceme, to oni neví. A když se to dozví, tak už bude pozdě.

Vyběhneme s nimi, neboť umíme chtít tak, jak se oni nikdy nenaučí.

O naší kletbě

Klasici pera, na nichž jsou odchovaní mnozí Rusi mé generace, se navzájem shodovali jen v některých věcech. Jednou z nich byla čísi kletba nad matičkou Rusí.

Donedávna jsem si i já myslel, že jakási naše podivná kletba zapříčinila to, že nám Stalin vybudoval takové Rusko, které dokázal řídit jenom on sám. Stalin zemřel a stavba se po jeho smrti kývala téměř čtyřicet roků, střecha tancovala a padala všem před jejich zraky, dokud se úplně nezřítla. A znovu všichni začali lamentovat nad naším prokletým osudem.

Jenomže naše kletba spočívá možná jenom v tom, že nějaký nadšenec čas od času zahoří velkým plánem a předělá svatou matičku Rus podle svého tak, že po jeho smrti se z toho nikdo nedokáže vyhrabat.

Prorazí někam okno, kdeco sjednotí, odevzdá moc do rukou širokých pracujících mas, začne perestrojku. A potom odejde do Mauzolea nebo někam nedaleko něho.

Po smrti takového nadšence se u nás začínají horečnatě hledat konce zauzleného klubka. Bud' však nehledají správně tam, kde je velký nadšenec pustil, anebo se tyto konce rychle někam ztrácejí. [...]

Vyběhneme s nimi proto, že dodnes milujeme cara Ivana Hrozného za to, že utlačoval Poláky. Avšak jakou radost z toho můžeme mít dnes? Zdá se, že žádnou, a přesto ho milujeme. Těšíme se z dávných úspěchů hrozného cara jako ze svých vlastních, poněvadž jsme přesvědčeni, že car Ivan je všechny utlačoval správně. A nejenom on.

„Stalin všechny ‚jebal‘ – a všechno bylo v pořádku!“

Toto vám poví každý náš v historii vzdělaný důstojník, dokonce i mladý. Přirozeně, neví přesně, koho konkrétně Stalin „jebal“, ale ví, že to dělal, a tak to bylo správně.

A vůbec, je to pouze náš ruský problém: velcí nadšenci, kteří předělávají život kolem sebe a umírají, aniž by stihli dokončit své perestrojky? Možná ostatní národy žijí na chlup stejně, akorát na to mají suchý výraz „otázka nástupce k moci“? A jen my, jako šamani, si stále namlouváme: kletba, kletba.

Zakopaný pes je možná pouze v naší příliš hluboké paměti. Zatímco my velké činy svých nadšenců prožíváme příliš dlouho, ostatní se otrepu a jdou dál. Němci se už se svým Hitlerem nějak vypořádali, ale pro nás Stalin dodnes zůstává otázkou současné politické praxe.

Ale Stalina vem čert, vždyť my jsme se doposud ještě ani s carem Ivanem nevyrovnali. Dva tisíce panen zneuctil, je to dobré anebo zlé? Pro něho dobré, ale jaké je to z pohledu velmocí?

My moc milujeme, ale oni se jí bojí. Zapomněli totiž, co je to moc, a nám, co jsme nezapomněli, závidí a pomlouvají nás. Podle jejich názoru jsme všichni na východ od Bobrujska despoti, tyraní a křupani.

Není to tak. Jednoduše my se o moc dodnes bijeme, dodnes věříme v sílu a této síly máme víc než oni.

Nestalo se to včera a nezmění se to ani zítra. Vyběhneme s nimi, protože pro ně jsme – despoti. A oni pro nás – ne.

Černo-žlutý Frankfurt aneb jak rusák vidí západ

V říjnu roku 2002 jsem po čtyřleté pauze opět navštívil knižní veletrh ve Frankfurtě nad Mohanem. Hlavní dojem z výstavy: na celý „Východní blok“ se světový knižní a vydavatelský business zvyška vykašlal. Jeden poloprázdný pavilón, kde se pro celou padesátimilionovou Ukrajinu našly přibližně čtyři metry čtvereční. Hned vedle Turků, Kurdů a Řeků. Ruská expozice se vyznačovala tím, že si přinesla tabuli dvakrát tři metry v podobě třibarevné vlajky. Pod tabulí umístili počítač a nějakou ženskou, která se na zákazníkovi dívala jako vlčice, v duchu nejlepších tradic ruského servisu. Víc už tam nebylo nic, dokonce ani židle. Naši vydavatelé posedávali, opírajíce se zadními částmi svého těla o knižní police, a byli živou ilustrací ruského frazeologismu „sedět jako kokot na tyčce“.

Důležité jsou však dojmy ze samotného Frankfurtu. Tolik mezinárodní svoloče, tedy chátrý, kolik je jen možné vidět ve frankfurtské tramvaji v průběhu jedné jízdy, v moskevském metru neuvidí člověk za půl roku.

Turci, Kurdové všech druhů, nějací poutníci ve špinavých bílých rounech – a všechno svoloč. Na každém kroku Albánci: kosovští, makedonští a jiných odrůd. Natolik bezohlední, že v centru města hrají skořápky jako kdysi v Moskvě v Jižním přístavu*. Jako by celá tato intersvoloč něco hledala nebo na něco čekala. Z nějakého důvodu se pro ně všechny našlo místo v tramvaji v nejbohatším německém městě.

Velmi výrazně jsme tam chyběli my. Zvláště pak naše svoloč, která by s celou místní svoločí byla hotová raz dva. Tak jako v Praze nebo v Budapešti.

Naši vypasení evropští bratři se co chvíli připláží k nám po kolenou a budou škemrat, abychom jim podstrčili část z naší svoloč. Co nejvíc a hned. Každému našemu banditovi udělí řád Čestné legie, jen nás, bratříčku, zachraň, dej nám vydechout od náporu černo-žlutých přistěhovalců, kteří našli v Evropě vhodné prostředí pro bydlení a rozmnožování.

* Ačkoli popis Frankfurtu může vyznívat dost rasisticky, tato věta se zdá naznačovat, že mu nevadí ani tolik barva pleti migrantů jako spíše „kultura“, kterou s sebou přinášejí.

Tyto takřka „politologické“ a cestovatelské kapitoly jsou prostrídány pohledy do hlubin ruské duše, třeba historkou:

Jak se pohádaly Marja Ivanovna s Nastasjou Petrovna

Pohádaly se velmi snadno. Dvě učitelky v důchodovém věku z města Kovrov si vyžadonily od osudu dárek – zájezd po Evropě. Do Bratislavy vlakem a potom autobusem do Rakouska a Itálie. V autobuse v Bratislavě se porafaly kvůli tomu, která z nich bude sedět u okna. Neporafaly se jenom tak, nýbrž pobíly se, s křikem a praskotem vytrhaných vlasů.

Zvítězila Marja Ivanovna, ona si tedy sedla k oknu. Šokovaná slovenský průvodce o tom vykládal všem kolegům v Bratislavě. Holubičí duše Slováků trnula hrůzou: dvě staříčké učitelky a takto se poprat? Co potom naučí děti?

Právě toto je naučí – poprat se o svoje místo u okna. Naše učitelky nikdy necestovaly klimatizovaným autobusem mercedes po Evropě a velmi dobře si uvědomovaly, že už nikdy více nepojedou. Vidět Řím a zemřít, to bylo zaklínadlo na jejich první

a poslední cestě po Evropě. Otázka, kdo konkrétně se bude kochat pohledem na Itálii z okna, byla pro ně otázkou strategickou, která se řešila, jak se na strategické otázky sluší a patří, bojem.

Dvě Angličanky by se v takovéto situaci navzájem osočovaly, až by urazily jedna na druhou do konce života, zachovávajíc si i nadále na svých suchých rtech falešně „excuse me, I am sorry“. Angličanka, která by se k oknu nestačila dostat, by soupeřku a celý autobus otravovala fluidem své nenávisti.

Dvě Italky by dlouho švitořily a nakonec by se možná dohodly, že se budou střídat. Poté by se opět rozštěbetaly, kdo seděl u okna déle, kdo krátce, kdo v noci a kdo přes den. A zůstaly by nespokojené jedna s druhou.

Dvě Slovenky by uctivě, mnohoslovně, s úsměvem a smíchem zvaly jedna druhou k oknu každou půlhodinu a navzájem by se přesvědčovaly, že i tak všechno dobře vidí. Nedělaly by to však upřímně, zvláště pak proto, že se neumí rvát.

A naše Marja Ivanovna naší Nastasje Petrovně jednoduše jednu vrazila a hned se každému rozhostil v duši pokoj, mír a radost.

I když později, po rvačce, se udobřily, možná i něco spolu vypily, poplakaly si, politovaly jedna druhou a možná se znovu porvaly. A znovu se napily.

O to však nejde. Jde o to, kdo má blíže k podstatě života. My a naše učitelky z Kovrova, které se ještě stále dovedou pobít o svoji šanci poprvé a naposled uvidět v životě Řím co nejvíc zblízka, anebo oni, kteří se štitivě vysmívají našim bojovným pedagogům?

Vyběhneme s nimi, protože u nás se dokáží bít dokonce i staříčké učitelky.

Z celých evropských dějin po rozpadu Sovětského svazu si rusák všiml vlastně jen balkánských válek a bombardování Srbska, ze kterého si vzal poučení, že když to bude potřebovat, může bombardovat také. Evropský humanismus realizovaný dnešními politiky nedokáže rozlišit od slabosti a neschopnosti, i když zrovna tohle Chelemendikovi nevyčítám, s tím má problém většina rozumné evropské populace.

Postřehy z Balkánu (z kapitoly Terminátoři národů)

Když Albánci, zcela rozběsnění z hojnosti demokracie a bouřlivě narůstajícího obchodu s heroinem, začínají střilet do vzduchu, prostě z nadbytků citů a nábojů, uzemňují je jenom naši vojáci, kteří do vzduchu střílejí neradi.

Svou taktiku moderní války, tedy utíkat před každým nebezpečím na nejdražším tanku na světě s družicovou navigací, naučili Amíci i naše vypasené evropské bratry.

Občas je to až komické. Hrstka opilý Albánců na dvou starých fiatech se náhodou ocitla poblíž dislokace německého tankového pluku v Makedonii. Okamžitě byl vyhlášen poplach, pluk se stáhl ze svých pozic a za mohutné palby a chrlení ohnivých střel se vzdálil padesát kilometrů pod ochranu makedonské policie, která je vyzbrojená pouze pistolemi „makarovkami“. Němci urychleně svolali Bundestag a vystoupili s hrozivým prohlášením: „Jestliže si títo albánští hrdolezi ještě jednou dovolí strašit náš tankový pluk, odejdeme z Makedonie jednou provždy“. Div že v Německu vláda málem nepodala demisi. Celou zemi za-

chvátila bouřka masové nespokojenosti: přece tam mohli zabít naše chlapce! Snad kvůli tomu tam šli s tanky?

Při pohledu na to všechno se nechce věřit, že dědové těchto chlapců bojovali v zamrzlých zákopech u Stalingradu. A dobře bojovali. [...]

Když Amíci proměnili Jugoslávii na novou střelnici a ukázalo se, že zvítězit znamená v tomto případě zbombardovat celou krajinu, vyvstala otázka o pozemní operaci. Tenkrát se jejich prezident rozkřičel do celého světa: „Spočítali jsme si, že naše budoucí ztráty nepředstavují méně jak čtyři sta lidí! To je pro nás nepřijatelná cena.“

Ten, kdo mu vypočítal pouhých čtyři sta mrtvých v případě pozemní operace proti jugoslávské armádě, byl velký optimista. Ale i čtyři sta se ukázalo nesnesitelně mnoho.

Kdyby tak nám nebo našim čínským bratrům nabídli za cenu ztráty čtyř set vojáků, abychom zprznili ještě nenarozenou evropskou valutu a společně s ní i celou Evropu, a přitom vydělali miliardy zelených nul, kolik sekund bychom přemýšleli? A o čem?

Co chtějí netvoři

Chtějí naši smrt, ale bez války s námi a s našimi bratry. Chtějí zůstat na této planetě sami.

Oni, dobří chlapci – „goodguys“, rozhodli už o osudu ostatních, zlých chlapců – „badguys“, a zabíjejí je všechny ze vzduchu, shazují na ně bomby a pálí je napalmem jako škodlivý hmyz.

Něco podobného se v Evropě, jenže v levnější režii, odehrálo celkem nedávno: tehdejší zlé chlapce Židy a Slovanů tehdejší dobří chlapci Němci odváděli do plynových komor a potom spalovali v krematoriích. A z popelu vyráběli minerální hnojiva.

Netvoři přejí smrt všem, ale bez války, a v tomto je jejich nevykořenitelná iluze. Zapomněli na to, že Němci před tím, než všechny začali odvádět do plynových komor, bojovali a vítězili.

Rusák zjevně genocidiu nepovažuje za nic tak hrozného, když si právo uspořádat ji vybojujete v gigantických bitvách. Musíte být ovšem přítomni na bojišti a zavšivený v blátě prokazovat svoje hrdinství, co na tom, že vynucené politrukem, který vás střelí do týlu, pokud jej neprokazujete dostatečně nadšeně. Představa operátora dronu, který někde daleko od fronty vykoupaný a po dobré snídani v šestihodinové směně ničí nepřátelské kolony, mu přijde vyložené nemravňá.

Jejich přání je v zásadě pochopitelné. Ty umři dnes, já zítra. Poštvi je proti sobě a s potěšením pozoruj. Ale přibližně to stejné chtějí a plánují všichni. Včetně nás. A ačkoliv naše zkušenosti v podobných záležitostech jsou skromné, rychle se umíme učit a všechny doběhneme. Pod naším dohledem Ázerbájdžánci dávno deptají Armény, Abcházcí Gruzince a naši Rusi začnou brzy deptat Lotyšy a Estonce. [...]

Hle, o čem by měli popřemýšlet ve své nekonečné nafoukanosti. Každého svého mrtvého přivázejí ve speciálním letadle, přikrývají ho pruhoanou látkou, vítá ho slavnostní shromáždění. A my jsme si sami vybombardovali svoje město Groznyj, s vlastními lidmi v něm. Dá se říct, že jsme ho smetli ze zemského povrchu čistěji než Drážďany. Čert ví proč. Možná proto,

aby se nás znovu všichni báli. A možná to tak jen prostě vyšlo. Smetli jsme Groznyj z mapy světa a žijeme dál.

Vyběhneme s nimi, neboť my nevíme, kolik našich zůstalo ležet v Grozném pod našimi bombami. Nevíme, a dokonce se ani o to nijak zvlášť nezajímáme: vždyť žíví tam taky zůstali a chválabohu. Sami sebe považujeme za velký strom, na kterém se mohou prožezávat větve. Někdy je to totiž i nutné.

O našich zbloudilých slovanských bratrech

Začátkem devadesátých let mě velmi pobavily hlubokomyšlné úvahy začínajících českých a slovenských podnikatelů o tom, jak jim samotný osud předurčuje stát se mostem mezi Východem a Západem. A když se tímto mostem stanou, budou z obou dvou stran vybírat mýtné za přechod. Být mostem není velmi pohodlné a ještě méně pohodlné je na něm žít, namítal jsem. [...]

My tady přece máme tak skvělou infrastrukturu, říkali duchaplně mnozí z nich, zvláště pak Češi. Kde by jen Rusové takovou vzali? Pomůžeme ruským kolegům zorientovat se ve složitém evropském prostředí!

Dnes už i slepý vidí, že ruští kolegové se zorientovali v Evropě sami, přičemž daleko rychleji, než jejich čeští učitelé dokázali pochopit, kde je Východ a kde Západ.

Ruští kolegové se důkladně zorientovali i v samotných Čechách: koupili od Čechů všechno, co by se jim mohlo v životě hodit, například Karlovy Vary anebo solidní kousky Prahy.

Uběhly roky a naši slovanští bratři postupně vystřízlivěli, zvláště pak po válkách na Balkáně, zapomněli na svůj sen stát se mostem a v hlučných houfech táhli na Západ. [...] Naši bratři Slované se začali tvářit jako velcí západáci, i když u mnohých z nich představy o Západě přetrvávají na úrovni touhy uhrovi-tého puberťáka po erotických zkušenostech Casanovy. Lec-cos si představují, ale ještě nic nezkusili.

Ne všichni tomu v Rusku uvěří, ale naši slovanští bratři nevědí o našich vypasených evropských bratrech ani ty nejjednodušší, nezákladnější věci. Moskevský devafák s rozhledem, který čte ruský analytický tisk a sleduje světové ceny surovin, by mohl otevřít oči stovkám takzvaných expertů a komentátorů ve východní Evropě, kteří ustavičně cosi říkají a piší o budoucím blahobytu v rámci Evropské unie. A mladý ambiciózní úředník z Gazpromu by se mohl stát konzultantem vlád našich nedávných spojenců, klidně všech najednou, a to bez odborné přípravy. Snadno by jim vysvětlil, odkud jde plyn, teče ropa, a co z toho všeho vyplývá.

Zatím však v bývalých zemích RVHP zavládla euforie: aha, už jsme na Západě, to znamená, že jsme v ráji. A tito západní demokrati se nyní začnou s námi o všechno dělit, neboť mají dobrá srdce.

Když se pokusím zhustit dojem z předchozí truchlivé četby do jedné věty, napadá mě bonmot:

Rusák i Rus mají kolektivní komplex z Evropy, Rus touží, aby jej Evropa přijala, přesto jaký je, vždyť on si své dějiny nevybral (nebo alespoň ne úplně). Rusák touží, abychom si ho vážili a uznávali jej proto, jaký je.

Grobenius

(pokračování někdy příště)

Když straší pouze dámy

Graeme Davis sestavil roku 2019 sbírku šestadvaceti anglo-amerických strašidelných povídek zveřejněných prvně přibližně v letech 1810-1910. Česky kniha *More Deadly Than the Male* vyšla v překladu Petry Johany Ponvarové počátkem roku 2022 pod titulem *Královny hrůzy*. O některých těch dámách dnes už editor nedokázal zjistit nic. Jiné bychom tu naopak nečekali a každopádně zastoupen není ani jeden muž. Zato ženy povědomých jmen jako Mary Shelley, Edith Wharton, Edith Nesbit, Louisa Alcott či Harriet Stowe.

Mezi méně známými objevíme Margaret Oliphant, Charlotte Gilman, Elizabeth Gaskell, Charlotte Riddell či Mary Braddon...

Mary Shelley (1797-1851) sepsala – vedle *Frankensteina* (1817) – i několik dalších románů. Dnes již zapomenut je ten historický – *Dobrodružství Perkinse Warbecka* (1830), ale připomínána bývá lidstvo devastující choroba a epidemie ve svazceku *Poslední člověk* (1826). Dávno před Franzem Kafkou vytvořila rovněž vlastní *Proměnu* (1830), kdy je mladý muž lstí nucen přijmout tělo dábelského skřeta, aby se odnačil pýše.

V moderní anglosaské antologii Mika Ashleyho *Svědčnyě zítřka* (2010, česky 2015) byla už připomenuta další z próza Mary Shelleyové *Smrtelný nesmrtelný* (1834), která se ovíví okolo elixíru nesmrtelnosti. Tuto nesmrtelnost si Mary bez pochyb vysloužila a jako o spisovatelce si o ní lze myslet mnoho pozitivního, ale citujeme i redaktora *Albatrosu* Ondřeje Müllera: „Její milostný poměr se ženatým básníkem Percy Bysshe Shelleyem, když jí bylo pouhých šestnáct, vyvolal skandál. Ten ještě zhoršila skutečnost, že spolu měli dvě děti.

Další pobouření vyvolala sebevražda Shelleyho manželky (1816), po níž se Mary a Percy vzali. Narodili se jim dvě další děti, ale pouze jeden ze čtyř potomků se dožil dospělosti. Percy se utopil v roce 1822 a Mary se nikdy znovu neprovdala, ač měla několik milostných vztahů.“

Další z královen hrůzy Louisa May Alcott (1832-1888) byla za války Severu s Jihem zdravotní sestrou a známá je co autorka bestselleru nejen pro dívky *Malé ženy* (1869). Téhož roku zveřejnila povídku *Ztraceni v pyramidě aneb Prokletí mumie*, aby o necelé desetiletí nato zkusila zaprorokovat ještě i knihou *Moderní Mefistofeles* (1877). A May Alcottová také už tenkrát psala detektivky.

Plná podporovatelka „podzemní železnice“ pro otroky Harriet Beecher Stowe (1811-1896) (rovněž) nesešla jen slavnou *Chaloupku strýčka Toma* (1851). Například má na kontě biografii Byronovy choti, taky rozličné texty o spiritismu (a čarodějnictví) a konečně duchařské, i když ve finále pokaždé racionálně vysvětlené povídky. Z nich je asi nejznámější *Duch ve starém mlýně*, nicméně *Královny hrůzy* zveřejňují zdařilejší *Duchařskou historku Toma Toothacrea* (1869).

Charlotte Perkins Gilman (1860-1935) byla jako dívka vychovávána právě paní Stowe (otcovou to tetičkou) a za muže si vzala jistého pana Stetsona. V depresi po porodu či po jejím odeznění napsala dnes už klasickou *Žlutou tapetu* (1892), děsivou studii propukajícího šílenství. Podruhé se vdala za svého bratrance Houghtona Gilmana.

Dodnes přetiskována bývá i povídka *Portrét* (1885) skotské autorky Margaret Oliphant Wilson (1828-1897), která jen do *Blackwoodova magazínu* vepsala víc než sto příspěvků. Její choť Frank Oliphant podlehl tuberkulóze (1859), ale autorčinu duši deptaly rány ještě horší. Především úmrtí dětí, takže bývala zoufalá. Dodnes se vracivají rovněž její krátké strašidelné příběhy *Otevřené dveře* či *Okno v knihovně*.

Helena Petrovna Blavatská (1831-1891) patří do trochu jiné sorty, ale snad nám společnost přilíší nepokazí. Beletrii se věnovala okrajově a napsala i povídku *Doupě čarodějky*. Až roku 1892 vyšel soubor jejich fantastických próz *Příběhy z nočních můr*. Česky vyšel poprvé roku 1924 jako *Příšerné povídky*, v jednom z dalších vydání (2011) se zo-

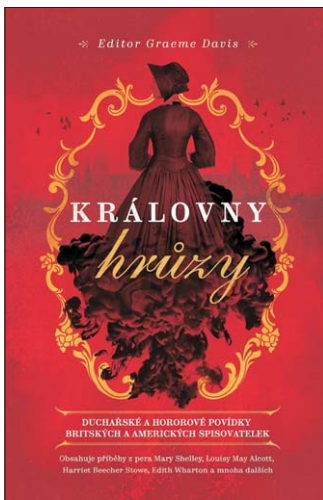
ve *Příběhy nočních děsů*. Odsud je vzat i příběh, ve kterém je k přiznání ponoukán vrah: *Jeskyně ozvěn*.

Nositelka Řádu čestné legie Edith Wharton (1862-1937) napsala jako účastnice první světové války bestseller *Bojující Francie* a za román *Věk nevinnosti* (1920) obdržela roku 1921 Pulitzerovu cenu; i ona však je autorkou několika „duchařin“ včetně rafinované morbidní *Vévodkyně na modlitbách* (1900).

Klasička dětské literatury Edith Nesbit (1858-1924) se proslavila knihami jako *Děti železnice* (1906, česky v úpravě 1994), *Dobrodějové* (1901) a *Pět dětí a To* (1902, česky 1999 jako *Pět dětí a skřítek*). Na jiné koleji dala dohromady čtyři knihy hororových povídek. Zahrnují například příběh *Z mramoru a v životní velikosti* anebo *Zádušní mši* (1892). Povídku *Třetí elixír* (1908) najdete v jiné Ashleyho antologii *Svědčnyě temnot* (originál 2009, česky 2014) a *Pět smyslů* (1909) v *Královnách hrůzy*. Horor *Fialové auto* se objevil i v antologii *Viktoriánské duchařské historky* sestavené Richardem Dalbym roku 1988 (česky z ní vyšel stejnojmenný výbor roku 2007). Román *Salome a hlava* (1909) „řeší“ až démonický vztah titulní tanečnice k rovněž titulní utaté hlavě...

Edith Nesbitové žila navzdory době a tehdejší Anglii dohromady s manželem a svou nejlepší přítelkyní, jejichž děti vychovávala. Roku 1884 se tato rodina podílela na založení Fabiánské společnosti. Edith se prý bála pohřbení zaživa, nicméně kostelní krypty a hřbitovy ji od dětství fascinovaly.

Elizabeth Gaskell (1810-1865) zveřejnila roku 1853 (kdy současně vydala úžasný soubor arabesk *Cranford*) v Dickensově týdeníku dvoudílnou povídku *Morton Hall*. Nicméně známější je – Dickensem rovněž iniciovaný – *Příběh staré chůvy*

(1852). Česky vyšel roku 1969 ve sbírce *Stráž u mrtvého* a roku 2007 ve *Viktoriánských duchařských historkách*.

Irská autorka Charlotte Eliza Riddell (1832-1906) napsala okolo pětadvaceti strašidelných příběhů a roku 1882 ji vyšel soubor s nadpřirozenými motivy *Weird Stories*. V *Královnách hrůzy* alokovaný text *Varován a ozbrojen* (Forewarned, Forearmed, 1874) ale pochází z knihy ještě o osm let starší. Kvalitní Riddellové povídka *Statek Pod ořešákem* vyšla česky v knize *Svědkyňě temnot*. Sepjala celkem čtyři – skutečně hrůzostrašné – romány *Fairy Water* (1873), *The Haunted River* (1877), *The Disappearance of Mr. Jeremiah Redworth* (1878) a *The Uninhabited House* (1874), přičemž její další, bizarní próza *Starý dům v ulici Vauxhall Walk* vyšla v českém překladu v antologii *Viktoriánské duchařské historky*. Próza *Podivná vánoční hra* (1868) je pak součástí antologie *Šťastné a hrůzostrašné* (2021), kterou uspořádal překladatel Pavel Pecháček.

Další mistryně pera Mary Elizabeth Braddonová (1835-1915) byla herečkou a literárně debutovala románem *Natříkrát mrtvý* (*Three Times Dead*, 1860). Nejznámější román z jejích víc než osmdesáti se jmenoval *Tajemství Lady Audley* (1862, česky 1874) a známa je taktéž trilogie *Gerard* (1891) o mladém spisovateli, co potká jistého démonického Justina Jermyna. Nejznámějším hororem paní Braddonové je dnes ale upíří povídka *Dobrá lady Ducayne* (1896), známá v našich krajích z antologie *Svědkyňě zítřka*. V *Královnách hrůzy* si přečtete její vánoční duchařinu na téma rodové kletby *Chrighton Abbey* (1871), je z knihy *Přiznání mé sestry a jiné povídky* (1876). Další pozoruhodná její povídka *Stín v temném koutě* (1879) vyšla u nás v antologii *Svědkyňě temnot a próza Evelinin návštěvník* o démonickém milenci se už vyskytla v antologii *Přízraky, zázraky a spol.* (2007). Do románu ji autorka rozvedla v knize *Konflikt* (1903).

Lesbicky nepokrytě orientovaná Violet Paget (1856-1935) se narodila ve Francii. V Evropě také strávila většinu života, i když byla původem Angličanka. Nosila mužské šaty a je autorkou rozsáhlé literatury o italském umění i tamních dějích. Specializovala se na renesanci a příležitostně produkovala strašidelné povídky. V naší knize zveřejněné *Skryté dveře* jsou z její knihy *Čarodějný čas* (1887), ale v antologiích se častěji vynořuje *Legenda o madam Krasinské*. *Winthropovo dobrodružství* česky vyšlo ve *Viktoriánských duchařských historkách* pod jejím pseudonymem Vernon Lee.

Jednou z nejpoužívanějších povídek Američanky Mary Eleanor Wilkins-Freeman (1852-1930), jinak to sekretářky známého badatele a spisovatele Olivera Wendella Holmese, je upíří *Luella Miller* (u nás v knihách *Upíří, démoni a spol.* či *Svědkyňě temnot*). Arthura Conana Doylea mohla inspirovat k próze *Parazit*. V *Královnách hrůzy* rovněž přítomný *Prázdný pozemek* (1903) je ovšem povídkou „duchařskou“ a navíc pod vlivem *Cantervillského strašidla* balancuje na humorné hraně parodie. V antologii *Komu se to dostane do rukou* (vyšla u nás roku 1992) a ve *Svědkyňích zítřka* se rovněž objevil *Pokoj pro služku* (1903). Další povídky této tvůrkyně bychom objevili především v knihách *Vlír v růžovém keři* (1903, titulní vyšla

česky v antologii *Přízraky, zázraky a spol.*, 2007) a *Sebrané duchařské příběhy* (1974).

Americká spisovatelka Mary Gray Stuart Phelps-Ward (1844-1911) byla dcera Elizabeth Stuart Phelps, autorky první knižní série přímo pro dívky, série o děvčeti jménem Kitty Brownová. Ale mladší paní Phelpsová dosáhla opravdu fenomenální popularity po úspěších svého románu o posmrtném životě *Pootevřené brány* (1868), na který navázala dvěma pokračováními, a sbírky *Muži, ženy a stíny* (1869). Zanechala po sobě takřka šedesát svazků a svého času přednášela na Bostonské univerzitě. Česky jí vyšla například povídka *Přízrak* (1911) ze sbírky *Prázdný dům* (ve *Svědkyňích temnot*), považovaná za její tvůrčí závěť, nebo text „*Chudáku duchu!*“ (česky opět ve svazku *Komu se to dostane do rukou* věnovaném starším americkým hororům). V díle paní Phelpsové ovšem tvoří příběhy s nadpřirozenými prvky jen malou část: šestnáct více i méně „spiritistických“ příběhů. V *Královnách hrůzy* přítomný *Kentuckyho duch* (1868) má na ženskou autorku nezvyklou, a totiž námořní tematiku; vybrán byl z *Mužů, žen a stínů*.

Eliza Lynn Linton (1822-1898) byla první britská novinářka a napsala i vampýrskou historiku *Osud madam Cabanel* (1873), jež česky vyšla v antologii *Upíří, démoni a spol.*, (2012), aby se po deseti letech vrátila i s *Královnami hrůzy*. Jiná povídka Elizy Lintonové *Šťedří večer v domě na pobřeží* (1870) se dnes dá najít v knižce *Šťastné a hrůzostrašné*.

Mary Cholmondely (1859-1925) byla mj. tvůrkyní detektivky *Šperky rodu Danversů* a jejího pokračování *Sir Charles Danvers*. Později se výrazněji etablovala jako původkyně skandálního románu *Red Pottage* (1899). Jedno její dílko je přítomno i v *Královnách*.

Dalšími královnami jsou Anna Marie Hall, Ada Trevanion (neteř lorda Byrona), Alice Rea, Mary Austin, Louise Strong, Amelia Edwards (autorka bestselleru vydaného roku 1877 pod titulem *Tisíc mil proti proudu Nilu* a kratších, dodnes přetiskovaných próz *Přízračný kočár* a *Rychlík v 16. 15*).

Dále pak – v Rotterdamu narozená – tvůrkyně dětských knih Mary Louisa Stewart Molesworth, entomoložka Annie Trumbull Slosson a taky dvě šlechtičny. První z těch dvou je „Lady Dilke“ alias a původně Francis Pattison, později a mimo jiné známá jako Emilia Francis Strongová. Ta byla chotí rektora z Oxfordu a je autorkou tří sbírek příběhů s nadpřirozenými prvky. Druhou dámou se šlechtickým titulem je mezi všemi těmito královnami hrůzy „hraběnka z Munsteru“ alias Wilhelmina FitzClarence, vnučka Viléma IV.

Ivo Fencel

26 autorek: Královny hrůzy. Editoval, úvodem, komentáři a vysvětlivkami doplnil Graeme Davis a z originálu More Deadly Than the Male (2019) přeložila Petra Johana Ponvarová. DOBROVSKÝ. Praha 2022. 568 stran

Odposlechnuto

Poněkud mě překvapuje, jak jsou všichni překvapeni tím, že se rusák chová jako rusák.

Netopejř

Putin zaútočil na Ukrajinu proto, aby odvedl pozornost od řešení klimatické krize. **mistopředseda EK Frans Timmermans**

Slovenská literárna fantastika v roku 2021

Rok sa s rokom zišiel a my vo Fandom.sk už znova sedíme nad zoznamom kníh, ktoré na Slovensku vlni vyšli a bojovali o vašu priazeň. Mohlo by zdať, že v týchto časoch, keď medzi ľuďmi vládne napätie, obavy aj agresivita, bude vydávanie kníh odsunuté na vedľajšiu koľaj a do popredia sa dostanú iné ľudské potreby. Opak je však pravdou. Knihy sa vydávali a čitatelia sa s radosťou ponárali do sveta fantázie. Nechali sa unášať do vesmíru, ďalekých skutočných aj fantastických krajín a odvážne sa báli pri hororových príbehoch.

Všetko je raz prvýkrát

Každý rok sa objavia noví autori. Niektorí z nich napíšu skvelé knihy, niektorí nie. Našťastie vkus a chute čitateľov sú rôzne.

Jedným z tých skutočne talentovaných je **Peter Deriár**. Jeho horor **Škrabot** je originálny a dobre napísaný. Je to príbeh o mužovi, ktorý sa rozhodne vyriešiť svoje problémy terapiou v tme. Poskytovateľ tohto nevšedného zážitku však má svoje vlastné plány. Udalosti nakoniec naberú nečakaný smer. Vydavateľstvo: Linden.

Ďalším autorom obdareným talentom je **Martin Benkovič**. Jeho urban fantasy **Štvaneč** sa odohráva v neďalekej budúcnosti, keď sa ľudia posunuli vývojovo vpred a niektorí sa narodili s magickým nadaním. Hlavný hrdina románu je členom skupiny extrémistov, ktorí proti mágom bojujú. No život si s ním zahrá divnú hru. Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Nováčikom je aj **Adriana Boylová**. Prichádza s young adult fantasy románom **Hierarchia tmy**. Je o dievčine menom Radana, ktorá má dar vnútorného hlasu. Vďaka nemu vie, kto aký je, a dokáže predpovedať budúcnosť. Dostáva sa do kontaktu s ľuďmi, ktorí ťažia zo vzťahu s všemocnými bytosťami. Ak chce ochrániť seba a svojich blízkych, musí sa stať démonologičkou. Vydavateľstvo: Ikar.

Šestica hrdinov hľadá odpovede na otázky, či sa dá ubrániť nebezpečnému čarodejovi z východu, či je drak skutočný alebo len slamený. Ich záujmu neujdu ani povesti, že pod Tatrami žijú víly a trpaslíci. **Daniel Šmihula** a fantasy román **Obrancovia Liptova**. Vydavateľstvo: Hydra.

Hoci je meno **Janka Gálka** dobre známe z viacerých zbierok poviedok, až teraz sa rozhodol vydať svoj prvý román s názvom **Odvrnutí**. Mágia je choroba a každého čarodeja treba vyliečiť alebo zabiť – hlásajú ľudia. V atmosfére strachu a bojov kráčajú spoločne dvaja muži, každý sa presekáva nepriateľmi, aby naplnil vlastné poslanie. No mágia sa konečne začne prebúdzat a možno sa naplní aj jedno proroctvo.

Víťazka Ceny Fantázie **Dominika Madro** koncom minulého ro-

ka knižne debutovala v žánri fantasy románom **Dediči posmrtnej ríše**, ktorý je inšpirovaný fínskou mytológiou aj súčasnosťou predsmrtnej ríše Drákov a štyroch posmrtných ríš. Obyčajní ľudia aj bohovia zvädzajú boj proti vojsku vidiem a bylinkárov vyzbrojených čiernymi silami, a aj proti ľudskej, božskej aj polobožskej nenávisti. Kniha sa do distribúcie dostáva v týchto dňoch. Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Aj mladí radi čítajú

Je dobrou správou, že sa vydáva čoraz viac kníh pre deti a mládež. Ešte lepšou správou je, že mnohé z nich patria žánrovo práve do fantastiky. Žiaľ, kvalita niektorých z týchto románov je diskutabilná.

Jedným z autorov, ktorých tvorba je určenejšia mladým, je **Tomáš Galierik**. V minulom roku mu vyšla kniha **Linda a kľúč od Andary**. Linde po matke zostal len starobyľný kľúč. Práve ten jej otvorí svetelné dvere do fantastického sveta, kópie toho nášho, v ktorom čas plynie inak a v ktorom sa Linda stáva zbraňou proti zlu. Vydavateľstvo: Maxim.

Konečne sme sa dočkali aj pokračovania osudov Gwind, dievčiny, ktorá sa ocitla v cudzom svete. Okolnosti z nej spravili bojovníčku, s čím sa ťažko vyrovnáva. V časti nazvanej **Gwind – Sama za seba** nám autorka **Livia Hlavačková** ponúka Gwindino pátranie po spôsobe návratu domov. Odhalíme však aj dôvod, prečo je Gwind tak veľmi citlivá na pôsobenie magických kameňov. Prežijeme s ňou straty, nádeje aj ťažké boje. Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Vladimíra Šebová vydala román pre mladých **Dcéra zimy**, ktorý vychádza z legend o Morene a Vesne. Kým Morena žije večne, Vesna stále dokola zomiera. Preto tieto sestry hľadajú spôsob, ktorým by sa mohli zbaviť svojich osudov a žiť znovu ako obyčajné ženy. Vydavateľstvo: Cooboo.

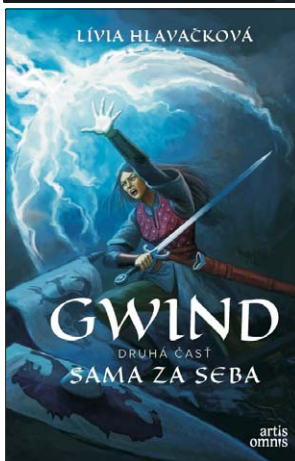
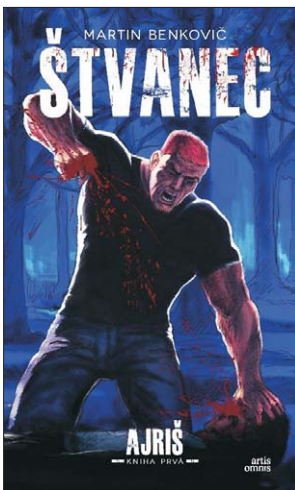
Anna Em dopísala tretiu časť série **Kniha ohňa – Dračí svet**. Lili aj Tútori sa vypravujú do Dračieho sveta, aby našli Prameň mladosti. Potrebujú zachrániť tých, na ktorých im záleží. Bude to cesta plná strachu aj bojov. Netušia

ale, čo príde na záver. Vydavateľstvo: Art Floyd.

Publikujúci, no nie príliš známi

Sú autori, o ktorých počujeme stále, no sú aj takí, ktorí síce napísali viacero kníh, no pozná ich len užší okruh fanúšikov. Pokúsme sa to napraviť.

Menej známou je aj autorka **Valéria Laurent Škrabalová**. Tá sa rozhodla osloviť čitateľov fantastiky postapo románom **Antropocén: Projekt oáza**. Je to ekologicky ladený príbeh o tom,

ako bolo ľudstvo nútené osídliť oceány a o túžbe vytvoríť si novú Oázu. Sledujeme osudy viacerých hrdinov a ich snahu zaraďiť sa do spoločnosti a prežiť. Vydavateľstvo: Enribook.

Ďalšou stálicou, ktorú sme spomínali aj v minuloročnom článku, je **Vladimír Štefančič**. Ten vydal pokračovanie románu **Pustovník**, tentokrát s podnadpisom **Slzy zeme**. Aj v ďalších osudoch pustovníka s leopardom pokračuje boj dobra so zlom. Odhalíme tajomstvá hrdinov, ktoré by mali zostať nespoznané, a fakt, že len trpezlivosť nám pomôže dotiahnuť životné zápsy do konca. Vydavateľstvo: Kumran.

Srieň, Pochodeň a Temnota sú prezývky princezien z rozprávky pre dospelých, ktorú napísala **Kristína Brestenská**. Spupnosť, namyslenosť, sebeckosť a ctižiadostivosť princezien zničila všetko dobré. Každá túžba, či už po láske, moci, po pomste alebo náprava toho, čo sme pokazili, si však vyžaduje obeť. Vydal: Slovenský spisovateľ.

Ďalšie pokračovanie série **Svet ľuďí** od **Petra Kalvu** má názov **Zbeh**. Čitateľov zavedie späť v čase. Prejdú si občianskou vojnou, ktorá ovplyvní najmä postavy druhej knihy. Príbeh je drsný a plný nečakaných zvrtoč, ktoré sa odohrávajú v budúcnosti, akú by nikto z nás nechcel prežiť. Vydavateľstvo: Enribook.

Ivan Medeši nám v románe **Vilkovia** ponúka dystopickú víziu trpkého osudu mužskej lenivosti, drvenej tvrdou čizmou ženskej emancipácie. Román vyšiel aj vďaka Fondu na podporu umenia. Vydalo: Východoslovenské združenie Valal.

Príbeh o putovaní a odvahe postaviť sa strachu, ktorý vás dobre pozná a vie, čoho sa bojíte. Pokúsi sa vás pohltiť skôr, ako zistíte, kto ste. Autorom románu **Kto si?** je **Michal Škombár**. Vydavateľstvo: GD Identity.

Paranormálny detektív **Bojko, lovec príšer** je literárnym dieťaťom **Jakuba Banára** a likviduje ohavné potvory, ktoré masakrujú nás bežných ľudí. Anotácia obsahuje varovanie, že táto kniha nie je vhodná pre deti a mládež. Vydavateľstvo: Araxon.

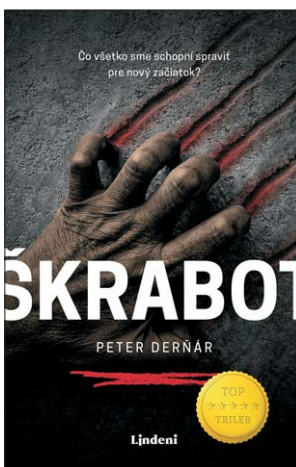
Mariana Michalská nám prináša príbeh **Hororové prázdniny** o lete, ktoré strávi skupinka študentov v opustenej psychiatrickej liečebni. Kto vie, či by sa tam vybrali, keby vedeli, že je to miesto plné krvi, temných síl a mýtvol? Druhou minuloročnou publikáciou tejto autorky, je **Záhada starého domu**. Je o tom, čo sa stane, ak sa nasťahujete do starého domu, v ktorom vás napadne agresívny duch. A do tretice vlni autorky vyšiel horor **Čierny les**. Ide tu o temnú silu, bosorku a... čierny les. Všetky publikácie sú e-booky. Vydal: MEA2000.

Prebudené k životu

Pravá identita spisovateľa **D. S. Turčana** je neznáma. No jeho román **Slováci v stratofére** sú prvou humorne ladenou sci-fi,

ktorá vyšla v rokoch pred druhou svetovou vojnou. Snaží sa odľahčiť ťaživú situáciu príbehom o slovenskej posádke balóna, ktorá sa vybrala na Mars. Nové vydanie formou e-booku. Vydavateľstvo: Zabudnuté knihy.

František Švantner a jeho **Nevesta hôľ** sa tiež dočkali digitalizácie a opätovného vydania formou e-booku. V tomto románe sa snúbi mystika s fantastikou, ktorým autor navyše dáva aj psychologickú hĺbku. Vydavateľstvo: Zabudnuté knihy.

„Staré“ známe tváre

Na ich knihy sa tradične tešíme, pretože sú overenými hráčmi, ktorí majú svoje miesto v našich knižniciach isté. Medzi tieto známe a v literárnom svete ostrieľané tváre patrí mnoho mužov. Ako sa ale vraví, ženy majú prednosť.

Katarína Soyka čitateľov v minulom roku potešila sci-fi románom **Mutácia z planéty Zem**. Mimozemská civilizácia donútila ľudstvo žiť vo vesmíre. Je možné, aby ľudia získali svoju planétu späť? Sú všetci emzáci rovnakí? Príbeh odohrávajúci sa medzi mimozemským mužom a pozemšťankou nám ukazuje, že ak chceme prežiť, dokážeme sa vždy dohodnúť. Vydavateľstvo: Hydra.

Ďalšou stálicou, obľúbenou medzi čitateľmi všetkých vekových kategórií je **Juraj Červenák**. V minulom roku mu vyšli dve knihy. **Vládca krvavého ohňa** je nové vydanie troch kníh o Čiernom Roganovi a jeho vlkovi Goryvladovi. Spoločne prejdú kus cesty, aby porazili zlo, pomohli v spravodlivých bojoch a získali späť Kančiu horu, sídlo černočkáznikov z Roganovho rodu. **Vládca vlkov** je prvá z kníh o Čiernom Roganovi a vychádza znova. Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Jozefa Kariku tiež netreba predstavovať. Jeho fanúšikovská základňa je veľká a teší sa z každej novej publikácie. Minulý rok pribudli hneď dve, a to **Hlad** a **Smäd** (naša dvojitá recenzia). Obe sa dajú čítať samostatne, no navzájom dávajú vyzprávaným príbehom iný

rozmer. Príbehy zachytávajú mrazivú históriu vrchu Čebrať a Ružomberka. Nájdete v nich vraha, záhady aj nočné mory. Vydavateľstvo: Ikar.

Martina Hatalu poznáme najmä ako stand up humoristu. Koncom roka mu vyšiel už druhý román **Hliadky! Hliadky!**, ktorý je rovnako humorný, ironický, akčný aj aktuálny. Za všetko môžu tajomní Oni a treba ich zvrhnúť. Hrdinskí členovia Cestnej hliadky sa podujmú oslobodiť národ, prekaziť sprisahanie a zachrániť tradície a hodnoty. Že netušia, kto je ich nepriateľ? Nejaký sa vždy nájde. Proti nim stojí Hliadka kočovných umelcov, ktorej veliteľ Sol už vie, ako sa stať hrdinom. A hoci nenašiel zlatú rybku, niektoré želania sa mu jednoducho splnia. Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Marián Kubicko píše hlavne pre deti. Jeho román *Obyčajní hrdinovia* je tentokrát určený dospelým. Keď sa začnú prebúdať duchovia mŕtvych a démoni z inej dimenzie budú chcieť ovládnuť socialistické Československo, príde ten správny čas, aby sa jeden milujúci otec, jeho švager, vojak základnej vojenskej služby so schopnosťou všetko prežiť a agent KGB spojili a problémy vyriešili. Vydavateľstvo: Hydra.

Po niekoľkých rokoch čakania sme sa dočkali. Janko Iša dopísal pokračovanie osudov svojho svalnatého hrdinu *Kladivák 2 – Čierny kráľ* hrdinovia. Ulice Bratislavy sú nebezpečné. Vojna gangov graduje, každý sa chce zmocniť záhadnej substancie, vďaka ktorej sa z pouličných bitkárov stávajú vraždiace stroje. Bude Kladivákovi stačiť jeho mocná päšť a kopa granátov na gangy a zlo, ktoré sa vkráda do nočných ulíc? Vydavateľstvo: Artis Omnis.

Vydám si to sám

Z roka na rok pribúda tých, ktorí si svoje dielka vydávajú sami. Prečo? Na to je viacero odpovedí...

Jedným z najznámejších autorov, ktorí si v kruhoch fantastiky knihy vydávajú sami, je Stano Fatul. Tentokrát sa rozhodol pre formát audioknihy. Príbeh s názvom *Trón Neolisu* sa odohráva v ním vytvorenom svete, v krajine Lysanthys. Opisuje najvýznamnejšie obdobie veľmajstra Orwena a jeho boj za záchranu domova. Vydal: Stano Fatul.

Násilie a strach o život sa mladej žene zlievajú s jej vlastným svetom zo snov. Smrť jej dýcha na krk. Vyhne sa jej? Vláda totiž zakázala snívať. Povolené sú len sny, ktoré schválila. To je príbeh Annamárie Horváthovej: *Rello*. Vydala: Annamária Horváthová.

Dokáže ľudstvo predpokladať, čoho všetkého je vesmír schopný? Keď je postavený koráb schopný letieť nadsvetelnou rýchlosťou, dostáva veterán maršansko-pozemskej vojny ponuku stať sa členom obrannej letky. Je však pripravený na to, čo ho za hranicami slnečnej sústavy čaká? Tomáš Slanička a jeho *Longeatera – Prvý skok*. Vydal: Tomáš Slanička.

Stella je študentka herectva. Chce sa stať súčasťou filmu, ktorý bude natočený podľa jej obľúbenej knihy. Príbeh je spojený s oázou, ktorá ukrýva mnohé tajomstvá. Podarí sa ich Stelle vyriešiť? Román *Steella* napísal Pavol Marák ako Stalk. Vydal: Pavol Marák.

Jakub Filo je autorom postapo série *Posledné storočie*. Druhá časť dostala názov *Pátranie po archách*. Keď je po teroristickom útoku zatknutý Robin Wells, musí jeho chránenka Thes Reeve prísť na to, ako ho zbaviť falošných obvinení a zároveň zabrániť najvyššej komisárke Spoločenstva spustiť projekt Pinatubo, ktorý by viedol k novej dobe ľadovej. Vydal: Jakub Filo.

Cesta za stratným pokojom privedie dušu stratenej grófký Amadil až do kaštieľa v Michalovciach. Práve tu sa zrejme nachádza tá správna cesta, ktorá ju dovedie až na miesto, kam patria duše mŕtvych. Brandon McIntire a jeho *Polnočná grófka*. Vydal: Branko Mateja.

Tomovi sa zmenil život. Odišiel do mesta a dostal prácu s veľkým potenciálom. Navyše sa do jeho myšlienok dostala bytosť – Posol, ktorý je spätý s históriou sveta. Vďaka nemu sa Tom zoznámuje s kúskami nepoznaného a neprebádaného. Tomáš Pecko a *Posol*. Vydal: Tomáš Pecko.

Sťastie naivných ktoré vyšlo ako e-book v roku 2020, napísal Peter Diko a v roku 2021 sa dočkalo tlačenej podoby. Jonasa okolnosti prinútila pripojiť sa k lúpežníkom. Spoločne s nimi hľadá mystický artefakt. Po krvavom prepade prichádzajú do jeho rodnej dediny vojaci. No po záhadných udalostiach je povolán tajomný Vlk, ktorý je lúpežníkom na stope. Úvod do fantasy príbehov z Maerskej ríše. Vydal: Peter Diko.

Sonda do alternatívnej reality, v ktorej majú aj obyčajní ľudia schopnosti, to je román *Potomkovia – Zahalená tvár* od Veroniky Forgáčovej. V deň, keď Via nájde svojho priateľa zavraždeného, sa zmení celý jej život. Nič ako normál už totiž neexistuje. Vydala: Veronika Forgáčová.

Ďalšou z radu odvážnych samovydavateľov je Katarína Záhorská, ktorá je autorkou knihy *Siroťinec*. Keď do opusteného sirotinca príde Jacob, svitne nádej na slobodu pre všetky deti, ktoré v ňom žijú. No Jacobovi sa budú stavať do cesty ľudia aj nadprirodzené sily. Vydala: Katarína Záhorská.

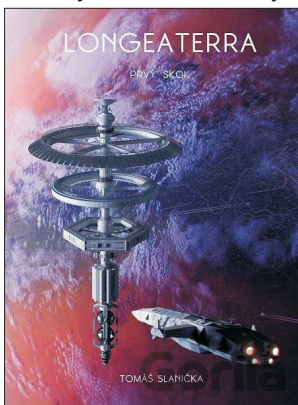
Will sa zúčastní pretekov, ktoré sa konajú raz za generáciu. Obstojí v nich so svojou schopnosťou meniť sa na draka? Do turnaja zasiahnu Ničitelia a Will s priateľmi ich musia zastaviť raz a navždy. Vyvrcholenie série *Odvážne srdce* s názvom *Jazdci nebies* napísal Juraj Vojtáš. Vydal: Juraj Vojtáš.

Fufo Chlupatý a e-book *Búrka v lese* každému, kto nájde odvahu si ju prečítať, prezradí, či sa za búrkou v lese ukrývajú mimozemšťania. Možno zistíte aj to, či je tento román realitou alebo len snahou o scifi. Vydal: Fufo Chlupatý.

Svet sa ocitol v stave stagnácie. Ľudia sa opájajú štátom regulovanými drogami. Hlavný protagonist sa zmieta v osobných tragédiách a hľadá zmysel života. Lukáš Majerský sa nevyhol filozofovaniu a psychoanalýzám podávaným prostredníctvom postáv. Román nesie názov *Kalamita*. Vydavateľstvo: Lukáš Majerský.

Romantické duše

Predstaviťkou tejto kategórie je jednoznačne autorka čerenej knižnice oživovanej prvkami fantastiky Emily D. Beňová.

Svoje fanúšičky potešila hneď dvoma knihami, a to **666 duší** a **Výkriky do ticha**. Prvá je o lovcovi duší pre samotného diabla, ktorý stretne JU. Podarí sa mu príviesť jej čistú dušu k hriechu alebo mu odolá? Druhá je pokračovaním série *Dva kroky do pekla*. Milovať anjela znamená prinášať obeť. V tomto prípade pôjde o všetko. Kniha vyšla ako e-book. Vydala: Emily D. Beňová.

Zbierky a zborníky

Pre milovníkov poviedok, ktorých je našťastie stále dostatok, vychádzajú aj u nás zborníky a zbierky poviedok. Napísať poviedku je náročné a dobré cvičenie pre začínajúcich autorov aj tých skúsených. Pozrime sa, čo vyšlo na Slovensku v minulom roku.

Slovensko Komické je zborníkom viacerých slovenských a českých autorov aj žánrov. Je akýmiś pokračovaním zborníka *Slovensko noir* a snaží sa v tejto čudnej dobe čitateľom priniesť trošku humoru, niekedy aj cez slzy. Nájdate v ňom texty Milana Lasicu, Tomáša Janovica, Jána Snopka, Alexandry Pavelkovej, Františky Vrbenskej a mnohých ďalších. Kniha je dotvorená ilustráciami i hudbou a dostať ju ako tlačenu knihu, e-book i audioknihu. Vydavateľstvo: Ezopo.

Anton Stiffel opäť prichádza s upraveným a rozšíreným vydaním svojej zbierky poviedok **Zabudnutý vesmír**. Na konkrétnych ľudských príbehoch sa dozvedáme o živote jednej z kolonizačných vetiev, ktorá s pomocou hyperpriestorovej technológie doletela do veľmi vzdialeného vesmíru a Zem je pre nich už iba legendou. Novinkou sú mapa a chronologická tabuľka. Minulý rok dostala kniha podobu e-booku. Vydavateľstvo: Hydra.

Posledným zborníkom je dielko kolektívu autorov, účastníkov súťaže **Istrocon 6**. Hlavnými témami poviedok z rokov 2018 - 19, ktoré sú v antológii zahrnuté, boli: Les, Kyborg, Mýtické bytosti, Rok 3000 a voľné témy. Vydavateľstvo: Hydra.

Už je to udeľáno, už je to hotovo

Máme to za sebou. Keď už sme spravili takúto obsiahlu štatistiku vydaných kníh, patrí sa všetko podčiarknuť a zrátať. Odpoveď na základnú otázku slovenskej fantastiky, vesmíru a vôbec je... 48. Z toho najviac kníh - spolu 15 - vyšlo vlastným nákladom. Čo sa týka vydavateľstiev, 8 kníh vyšlo pod strechou vydavateľstva Artis Omnis, 5 vydala Hydra, 3 Ikar, 3 e-booky vydalo jednej autorke občianske združenie MEA 2000, 2 publikovalo vydavateľstve Enribook, tak isto 2 vydali Zabudnuté knihy. Po jednej knihe vydalo vydavateľstvo Lindeni a Cooboo, rovnako vydavateľstvo Art Floyd, Ezopo, Kurnan, Maxim, Slovenský spisovateľ, Araxon, Východoslovenské

združenie Valal a agentúra GD Identity. K nim sa ešte dajú prirátať knihy, ktoré sú v elektronickej podobe voľne dostupné na slovenských internetových portáloch, ako napríklad Greenie knižnica.

Je to úctyhodný zoznam dobrých, priemerných aj podpriemerných diel. Nie všetky sme na Fandom.sk prečítali a recenzovali, avšak pri čítaní anotácii si tiež dokážete spraviť obraz o autorovi a jeho písomnom prejave. Keď si prečítate anotáciu na päťnásť riadkov a stále netušíte, o čom kniha je, prípadne ak v nej autor urobí chyby v pravopise, štylistike alebo dokonca v menách vlastných hrdinov, prinúti vás to premýšľať, či si vôbec takúto knihu chcete kúpiť.

Možno si položíte otázku, prečo aj v minulom roku vyšli knihy autorov, ktorých dielka čitatelia aj recenzenti dlhodobu hodnotia ako slabé, podpriemerné, plné logických chýb, prípadne knižky ponúkajú menší dejový zmatok, takže ich príbeh čitateľovi nič nedá. Sú to často samovydaná. Tam je dôvod vydania knihy jasný - je ním snaha autora publikovať a jeho subjektívny pocit, že má čo čitateľom povedať. Dôvod, prečo takéto knihy vydávajú aj vydavateľstvá, je zastretý...

Ak má byť kniha pre čitateľa pôžitkom, musí mať okrem zaujímavého príbehu aj gramaticky a štylisticky správny text, bez logických chýb. O to sa stará redakcia vydavateľstva. Redaktori a editori sú ľudia, ktorí by sa mali v danom žánri orientovať a dokázať vychytať nielen gramatické chyby, ale aj doladiť príbeh tak, aby neobsahoval žiadne iné chyby. Žiaľ, v čoraz väčšom množstve kníh nachádzame veľa preklepov či logických a štylistických faux pas. Tento jav je zjavný hlavne pri knihách vydaných vlastným nákladom, keď si autor nemôže dovoliť zaplatiť redaktora. Avšak v minulom roku sme sa s podobnými problémami, ktoré samozrejme znižujú čitateľský zážitok, stretli aj u kníh z veľkých vydavateľstiev. Nuž, a to najnovšie fantastiku začali vydávať aj reklamné agentúry a občianske združenia. Dúfajme, že ich redakčná príprava kníh na vydanie bude na dobrej úrovni...

Milí naši čitatelia, prajeme vám aby ste počas celého roku 2022 mali čo čítať a aby to boli samé dobré, zaujímavé a kvalitné knihy, ktoré vám prinesú nielen potešenie a oddych, ale aj skvele strávený čas a super zážitky.

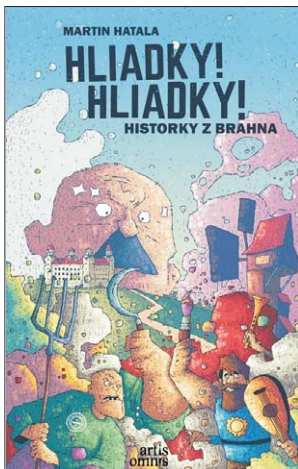
Vaša Ena a Alexandra Pavelková.

PS: Ak viete ešte o nejakých knižkách, ktoré sa do tohto prehľadu nedostali, pokojne nám napíšte.

Odposlechnuto

Ještě nikdy se něco takového nestalo a už je to tu zase.

Viktor Stěpanovič Černomyrdin

Nešlapejte na motýly a zachraňte Chartu 77!

Groteska o cestě časem v Divadle pod Palmovkou

Tomáš Dianiška je výrazný divadelní scenárista, herec a režisér, toho času s rezidencí v Divadle Pod Palmovkou. Pokud patříte k lidem, podle kterých je divadlo nuda a snobismus, Dianiškova nová inscenace vám tyto představy rozemele na prášek jako anabolika v mixeru.

Sejdou se Václav Havel, Bruce Willis a starý Brůna... To není začátek vtipu, ale (skoro) začátek divadelní grotesky Tomáše Dianišky Encyklopedie akčního filmu. Zvláštní název? Dianiška nikdy nemá názvy svých her nudné. Tento je navíc naprosto přesný. Na samém začátku se totiž ocitáme v podcastovém studiu dvou filmových nadšců Pana Hlada a Vaška, kteří natáčejí pravidelný pořad na YouTube právě s tímto názvem.

Začínáme tedy jakýmsi úvodem do klíše akčních filmů. Což není radno neposlouchat, protože všechna klíše budu podobně jako legendární Čechovova puška na stěně během poměrně dlouhé inscenace mnohokrát použita. Třetí do party tu je Hladova sestra Vendula, do které je Vašek zamilovaný.

Oba chlapi svorně smutní nad tím, že akční filmy 70. – 80. let jsou už dávnou minulostí a že v dnešní době člověk aby pravého akčního hrdinu pohledal. Aby se sami zocelili, zkusí namíchat nebezpečný koktejl z anabolik obohacených radioaktivním plutoniem. Nemohou samozřejmě tušit, že tato směs v mixeru vytvoří červí díru, která je vtáhne do minulosti.

Jako by to samo už nebyl dostatečný karambol, stanou se ještě dvě zásadní věci. Mládenci se časem přenesli do cely, kde je zrovna vězněn Václav Havel. Navíc se oba přetvřili do svých vysněných akčních hrdinů – jeden do Bruce Willise a druhý do... Lary Croft. A protože neštěstí nechodí po horách, ale po lidech, celu s Havlem sdílí také vrah Brůna, legendární senior z dílu Studna v seriálu 30 případů majora Zemana.

Dianiška nezná mezí a nebojí se s touto výbušnou směsí vytvořit eskapádu situací, které jsou bláznivě, někdy až prvoplánově legrační, aby následovaly scény, jež vyvolávají dojetí až patos. Nějakým způsobem to celé dohromady docela dobře funguje.

Nápadů je tu vystříleno nejméně na čtyři různé divadelní kusy, nebo na tři romány. Tempo událostí je zběsilé, možná až moc. Celé to vyžaduje mimořádnou součinnost herců, z nichž mnozí hrají dvojrole, ale i techniků. Děj by totiž nefungoval bez hravého využívání světla, ale především ruchu a zvuků, které také jako by byly zapůjčeny z katalogu akčního filmu. Využití je dokonce propadlo, ba i pravá cigareta na jevišti, která byla cítit až do desáté řady.

Zápletka spočívá v tom, že jedna z postav cestujících časem omylem Havla podřízne naostřenou hokejkou dřív, než dočtyř stihne říct „Dobrý den!“ Havel upadne do kómatu a okamžitě začne vznikat paralelní linie dějin. Začne se rodit plán na přičlenění Československa a dvou dalších států mezi repub-

liky Sovětského svazu. Je třeba jednat a zavdat podnět ke vzniku Charty 77. Jenže jak na to, když jeden z jejích autorů je v bezvědomí a komunistická policie se zrovna nemá k tomu rozhánět koncerty Plastic People of the Universe?

Nezbude než vykonat nějaké to dobro (podnítit vznik Charty) i trochu toho zla (podpořit policejní represii). Ideální úkol pro Bruce Willise a Laru Croft, která ovšem stále prahne po Vendule. Nehodí jim nakonec do toho všeho vidle, či spíš sekeru starý Brůna?

Encyklopedie by zřejmě nevznikla nebýt toho, že autor sám vyrůstal na akčních filmech z půjčovaných kazet s českým „modobingem“. V dřívějším rozhovoru pro Deník N vzpomíná:

„Na začátku 90. let pořídil táta video, a první film, který k tomu půjčil – originální kazety byly strašně drahé, nikdy jsme je nekupovali –, byl Větelec 2. Byl jsem okouzlenější. Když jsem pak vyndával kazetu z přístroje, byla horká, představoval jsem si, že to je kvůli tomu plamenometu paní Ripleyové. A od té doby je Větelec 2 můj vánoční film... Později jsem si vypisoval dialogy, miloval jsem, jak se bavili o pulzních puškách M10 – standardní lehký protipancéř! Bylo to krásně technický military sci-fi. Po kluka v devadesátkách byly takové střilečky nejvic.“

První verzi Encyklopedie napsal již před lety jako svůj vůbec první scénář. Pod názvem Atomová kočička ji Dianiška oprášil v roce 2016 pro liberecké Divadlo F. X. Šaldy. Příběh nese mnoho prvků shodných s Encyklopedií, jen hrdiny nepřenesl do komunistické minulosti červí díry v mixeru, ale pračka rotující nadsvětelnou rychlostí.

A dokonce ještě loni v létě neměla Encyklopedie dnešní podobu. Dianiška ji v kostce popisuje takto: „Jak teď frčí podcasty, mám oblíbenej Movie Zone, s filmovými nerdy, kteří se stanou právě hlavními postavami mé hry. K Praze dorazí tornádo, rozmetá jejich sbírku věhásek a oni se dostanou do jedné z epizod Třiceti případů majora Zemana.“

Jak se z tornáda stal mixér s anaboliky? Možná s tím může souviset vedlejší byznys kultovního filmového kritika Kamila Fily, který akční filmy běžně recenzuje a s anaboliky i regulérnějšími podpůrnými prostředky pro silový trénink rád experimentuje.

Svízel s retrem

Doteků s realitou je tu mnohem víc. Samotný název Encyklopedie akčního filmu je inspirovaný skutečným stejnojmenným podcastem, jehož tvůrci jsou oněmi nerdy, kteří Dianišku inspirovali. Ve hře je zmíněn i Petr Cířka, spoluautor podcastu a další nadšenec do akčního filmu. Cířka je také spoluautorem knihy Encyklopedie akčního filmu vydané v roce 2019. Je ale i spoluautorem knihy 1000 věcí, co mě serou, jejíž divadelní podoba má rovněž Divadlo Pod Palmovkou v repertoáru.

Odkazy na film Návrat do budoucnosti pozná asi každý, ale třeba hlášky „nešlapejte na motýly“ jsou už určené spíše sci-fi nerdům, kteří pamatují slavnou povídku Raye Bradburyho Burácení hromu, či dokonce nedávno restaurovaný televizní muzikál s Václavem Neckářem z roku 1969 natočený na její motiv. Zašlápnutí motýla totiž vede ke vzniku odlišné budoucnosti.

Sci-fi zápletky nabírá ve druhé části na vážnosti, když se na scéně ocitá rodina filozofa Jana Patočky, který byl později mluvčím Charty 77, a osobnost Ivana Magora Jirouse. Ten tu nakonec supluje skutečné akční hrdiny, protože jeho role je charismatická a jadrná. Mezi všemi legráckami je jako jediný nedotčený stínem parodie. Jan Tůma ho hraje přesvědčivě a napřímo. Zdá se, že Dianiška tu chtěl známé osobnosti undergroundu vyseknout nezákladnou poklonu.

Podobně ryze tu znějí i píseň Karla Kryla nebo docela slušně naživo zahrané písně Plastiků. V kombinaci s normalizační pop music využitě v několika scénkách se do hry vkradl i žánr muzikálu. Vůbec máme dojem, jako by se tu pokoušely hranice divadla a zadělávalo se spíše na bláznivý film. Ten by totiž spíše unesl přemrštěnost motivů zejména v první části inscenace.

Kromě zmíněného Jana Tůmy odvádějí výrazné výkony herečky Vendua Fialová a hlavně Pavla Gajdošíková, čerstvě oceněná Cenou české filmové kritiky, ukazuje své možnosti v komediální roli. Poněkud méně výrazný je Jakub Albrecht s vizáží Bruce Willise, pokud tedy neměl schválně hrát antitezi akčního hrdiny.

Dianiška se pohybuje v podobném terénu jako loutkový soubor Buchty a loutky. Ten by ale k tématu přistoupil zřejmě s ještě větší dávkou drsné neúcty. Autora Encyklopedie akčního filmu do jisté míry v invenci brzdí nechuť sahat na modly českého undergroundu. Možná i autorův věk vede k tomu, že s nimi neumí či nechce kreativně nakládat a zůstávají ve hře v podstatě tak, jak je známe z učebnic. Na druhou stranu i rozpor mezi nimi a přepáleností ostatních figur vede k zajímavému kontrastu.

(Psáno pro Deník N)

Ivan Adamovič

Odposlechnuto

Putin se neodhodlal k agresivní válce, jelikož byl přitlačen ke zdi rozšířením NATO. Putin zahájil válku, protože ho zlákala západní slabost.

Ondřej Šmígel / Echo24.cz

Stydím se, zatímco my dodáváme Ukrajincům jen municí a pušky, Rusové jim dávají obrněná vozidla a tanky.

KOSOSTVORCEK

Svízel s retrem je víc, ale ta největší spočívá v tom, že na rozdíl od opravdové historie je retro něco, co člověk ještě stačil zažít, a tudíž soudí, že má právo na vlastní porci vzpomínek, jak to tehdy bylo doopravdy. Oběti i objektem retra totiž jsou nejčastěji lidé, kteří sice byli za časů Jaroslava Vrchlického oslovováni „velebný kmete“, avšak dnes se urazí, když jsou nešetrně označeni za osoby vyššího středního věku, a dožadují se, aby jejich názor byl považován za vysoce relevantní.

Momentální svízel s retrem nese název Devadesátky. Úmysl byl, jak to bývá, bohužel. Česká televize chtěla kriminálním seriálem s tímto, jak se ukázalo, výbušným titulem poskytnout diváctvu hned po Novém roce možnost vzpamatovat se z kobercového náletu pohádek, repríz předválečných, válečných a poválečných filmových komedií a celoživotního kompendia vtipných scének Jiřiny Bohdalové. Co víc, pojistila si svůj dobrý úmysl ještě souběžně uváděným dokumentárním seriálem Polosvět. V neděli se na jedničce podíváte na hrané devadesátky, pak se vám to tři dny honí hlavou a ve čtvrtek se na dvojce dozvíte, jak to bylo doopravdy.

Seriál ovšem nezbudil pozornost jen těch, kdo chtěli u detektivky nechat odpočinout smíchem zmožené bránice. Vyvolal rovněž pobouření těch, kdo soudí, že devadesátá léta nebyla jen érou, jejíž ikonou byl majitel Discolandu Sylvie Ivan Jonák a za provázky tahal šéf pražského podsvětí František Mrázek. Že to byla taky doba navrácené svobody, obnovování právního státu, restitucí ukradených majetků, znovuobnovení tržní ekonomiky, obrat čelem vzad od Východu k Západu. Tak zní kritika převážně zprava.

Zleva zase, že to byla doba bezohledného zabírání firem a podniků exkomunistickými náměstký ředitelů, kteří se přes noc recyklovali v tradiční konzervativce, výprodeje průmyslu i síťových odvětví za hubičku a provizi silným západním firmám, rozmahající se korupce, absence právních norem, zpackané kuponové privatizace.

Z obou pak, že ikonami devadesátek byli ne Jonák a Mrázek, ale Havel a Klaus. Jenže Havel se v Devadesátkách vyskytuje jen zarámovaný na stěně úředních místností a Klaus vůbec (jak to, chudák, asi nese?).

Obávám se, že tenhle problém spočívá ze všeho nejvíc v názvu seriálu. Kdyby ho v televizi pojmenovali ne obecně a zároveň ambiciózně Devadesátky, ale třeba tradičně Pítaval kriminálních příběhů nebo akčně Útvar rychlého nasazení sahující, psali by o něm jen televizní recenzenti a hodnotili výkony herců. Titul Devadesátky však naléhavě připomněl, že opravdu zásadní umělecké zpracování, ať už literární nebo filmové/televizní na tuto opravdu zásadní dobu našich nejnovějších dějin nám zatím chybí.

Jak říkám, s retrem je svízel. Když se do něj v trávě zaplete, chytí se vám na nohavice, takže se mu říká svízel přítula. Retro je, na rozdíl od opravdové historie, taky přítula. Bohužel.

Jaroslav Veis / LN

Franta Kotleta píše Sergeji Lukjaněnkovi: „Milý Sergeji, nácek jsi tady ty.“

Sergeji, promiň, nikdy jsem tvé knihy nečetl. Ty mé určitě také ne, takže vidíš, kolik toho máme společného. Tedy včetně toho, že oba píšeme sci-fi, fantasy a hlavně nějaké ty braky o opírech. Taky oba vypadáme jako vyhazovači z diskotéky a rádi nosíme námořnická trika, takže bych si ti díky tomuto našemu spojení dovolil říct pár vřelých lidských slov.

To první je, že nesouhlasím s tím, že nakladatelství Argo stáhlo z prodeje tvé knihy. Vždy jsem totiž věřil, že umění má stát oddělené od autora. Už jenom z toho důvodu, že většina spisovatelů jsou tak trochu idioti. Holt, není každý velikán ducha a morálky jako Karel Čapek a člověk je ve své podstatě tvor zlý, hloupý a zbedněný a není důvodem, proč by autoři knih měli být výjimkou. Čekat by to od nich mohl jen blázen a já dělal z lidí blázny vždycky nerad. Navíc mi to přijde jako takové náhlé probuzení v okamžiku, kdy se tvé politické postoje neobjevily zčista jasna, ale hlásal jsi slovo Putinovo už dávno předtím, než se rozhodl obsadit sousední zemi a nazval vraždění dětí speciální operací. Před sedmi lety jsi zakázal vydávat své knihy v ukrajinštině, což bylo jasné gesto pohrdání k tomu národu, který, mimochodem, ten tvůj poráží ve válce a má evidentně víc ducha svobody, než je špiclů v Moskvě.

Ale byznys je byznys a chápu, že Argo se takto rozhodlo ze strachu, že jej budou lidé bojkotovat. Nesmutni, třeba se najde někdo, kdo tě naopak bude i u nás vydávat rád. Takhle odhadem mě napadá třeba nakladatelství Naše vojsko, které tě možná dá i na jeden hrneček s Putinem. Vím, že by se ti to líbilo.

Kvůli tomu ti ovšem nepišu. Spíš mě zaujalo tvé prohlášení, že projevy nacismu u nás v Česku zapustily své kořeny a dále vzkvétají a také že Češi byli s nacistickou okupací spokojeni a proto nechtí vděk vůči sovětské armádě, která nás osvobodila.

Poslyš, vím, že tyhle bláboly nejsou tvůj vlastní nápad. Četl jsem je už několikrát o pár týdnů dříve na různých ruských webech. Naposledy na RIA.ru. Bylo to něco o tom, že Evropa potřebuje denacifikaci, protože vlastně nacismus vítala a líbil se jí a osvobození od něj slavnou Rudou armádou si proto nevážila a není tak Rusku na věky vděčná, což je jasný signál nacismu hluboko v Evropě. Chápu, asi případná záminka, proč sem poslat tanky, abyste nás denacifikovali tak, jako dnes denacifikujete školy, divadla, nemocnice a civilisty na Ukrajině. Odhlédněme od toho, že ruská armáda je zkorumpovaná, neschopností prolezá tlupa banditů, kterým došel benzín i jídlo a vlhké sny o okupaci Prahy či Varšavy jsou větší sci-fi, než bychom my dva dokázali v životě napsat. Zaujala mě ta teze o nacismu a o tom, kdo si s ním zahrával a kdo ne.

Protože víš evidentně o historii asi tolik jako já o tom, jak udělat trojitý axel, dovolím si ti připomenout pár drobností.

Jedna z nich je, že Československo bylo první, které stálo v konfrontaci s nacismem zcela osaměle a bez pomoci a nehodlalo nacistům ustupovat, zatímco vláda SSSR se s Hitlerem paktovala a rozdělovala si své sféry vlivu, což vyústilo v to, že následně tato země vpadla Polsku bojujícímu s nacisty do zad. Československo bylo v té době nejsvobodnější zemí světa,

a proto bylo nacistům trnem v oku. Nic se na tom nezměnilo ani za okupace. Naše země za ni zaplatila nějakými 350 tisíci životy svých občanů. A víš ještě co, Sergeji? Češi nikdy nebojovali za nacisty v žádné jednotce, kterou by snad ustanovili na jejich podporu. Ani rota českých bojovníků za nacismus. Ani ztracená četa. Zatímco bývalých vojáků Rudé armády se k nacistům přidal jeden milion. Jeden milion, Sergeji. Zhruba polovinu podle střízlivých odhadů tvořili etničti Rusové. Je to přesně o půl milionu více než Čechů, pokud by ti to pořád nedošlo. Nejde jen o Vlasovce, ale třeba 1. kozáckou divizi Wehrmachtu Nikitiče Kononova nebo jednotky Hilfswilliger. Jenom u jednotek SS sloužilo nejméně 100 tisíc obyvatel SSSR. Takový poručík Bronislav Romanovič Antilevskij, nositel titulu Hrdina SSSR a člen letecké jednotky Ostfliegerstaffel, tedy letecké jednotky bojující za Hitlerovo Německo, nebyl žádný Ukrajinec. Jeho kolega kapitán Semjon Trofimovič Byčkov se narodil v Petrovce, což je od Kyjeva nějakých 1500 kilometrů směrem na východ. Ano, tam co je Rusko.

Víš, kolik Čechů se přidalo k jednotkám SS nebo Wehrmachtu za války? Asi pět, Sergeji. I kdyby sis to přepočel na počet obyvatel, pořád jsou Rusové proti Čechům nacistická velmoc.

Ale víš co? Jsou to ve skutečnosti hlouposti. Historické paralely, jejichž využívání, překrucování a zneužívání je dobré akorát tak pro kremelskou propagandu. Důležité totiž nejsou symboly, historické odkazy nebo to, kdo se k čemu vztahuje, ale podstata. Podstata toho, co kdo dělá, v co věří a proč to dělá. V evangeliu svatého Matouše se píše: „Poznáte je po jejich ovoci. Sklízají se snad hrozny z trní a fíky z bodláci? Tak tedy každý dobrý strom nese dobré ovoce a špatný strom nese zlé ovoce. Dobrý strom nemůže nést zlé ovoce, stejně jako špatný strom nemůže nést dobré ovoce. Každý strom, který nese dobré ovoce, bývá vyřazen a vhozen do ohně. A tak tedy: poznáte je po jejich ovoci.“

Nacista není ten, kdo měl dědečka nacistu, stejně jako svobodný člověk není ten, kdo měl dědečka hrdinu od Stalingradu. Nacista je ten, kdo se jako nacista chová. Jehož činy jsou nacistické. A ty, milý Sergeji, jsi na rozdíl od drtivé většiny příslušníků mého národa nacista. Víš proč? Protože nacista pohrdá jinými národy a považuje je za méněcenné. Tak jako ty pohrdáš Ukrajinci, protože ti jejich jazyk není dost dobrý pro tvé knihy. Nacista je vyznavačem kultu síly, zabírání cizích území a války jako ospravedlnitelného procesu. Hitler věřil, že jeho národ je vyvolený vládnout těm, které jsou méněcenné. Putin říká to samé. A ty jej slepě následuješ. Jsi jen nabubřelá nacistická ovce, následující vůdce, který přivede tvůj národ do záhuby a zároveň přitom věří ve svou vyvolenost a to, že zabíjet cizí je správné. Jistě, rozdíl mezi Hitlerem a Putinem tu jsou. Hitler měl jedno varle, Putin podle všeho nemá žádné a pak ještě pár detailů, ale mě, stejně jako svatého Matouše, zajímají plody stromu, který zaléváš svou podporou. A v těch u obou zmíněných pánů žádné podstatné nevidím.

Vím, že ti to nikdy nedojde, ale kořeny nacismu máš v sobě ty, a ne český národ. **František Kotleta – 22. března 2022**

Časem s vědou - duben

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

Při pohledu na stále ještě obrovskou rozmanitost života člověka napadá otázka: Jaký je největší organismus na Zemi? Pomineme-li vyhynulé druhohorní potvory, pak největším známým živočichem je plejtvák obrovský, který může dosáhnout délky 33 metrů a hmotnosti 180 tun. Na souši zase dominuje až desetitunový slon africký. V oboru rostlin vládne sekvoj obrovská. Jeden její exemplář v Kalifornii je vysoký 84 metry s průměrem kmene 8 metrů a včetně veškerého svého kořání váží kolem 2500 tun.

Ve třetí hlavní říši, mezi houbami, je aspirantů víc. Ohledně vlastní plodnice, tedy toho, co je vidět nad zemí, asi vede cho-roši podobná houba *Fomitiporia ellipsoidea*; ta největší, rostoucí v Číně, má délku 10 metrů a váží přes půl tuny.

Houba však zdaleka není jenom „noha a klobouk“, ale i to, co se skrývá pod zemí, tedy podhoubí, českému scifistovi důvěrně známé *Mycelium*. Pokud bychom zahrnuli i to, dostane-me se do úplně jiných dimenzí. Zároveň však vyvstane nový problém: Co vlastně je jednotlivec? Kde končí, kdy umírá? U velryby, slona, a do značné míry i u stromu je to jasné. Ale u houby, jejíž vláknité podhoubí zhusta prorůstá kořeny okol-ních stromů?

Toho si byli vědomi biologové Myron Smith, Johann Bruhn a James Anderson z Torontské univerzity a Michiganské tech-nologické univerzity. Ti si vyhlédli jednu lokalitu v michigan-ských lesích, kterou obývala kolonie václavek hlíznatých, *Armillaria bulbosa*. Její průzkum vzali opravdu zgruntu – hustě odebrali vzorky a ty podrobili důkladné genetické analýze. Ke svému úžasu zjistili, že všechny vzorky – nad i pod zemí (tam do hloubky 15 centimetrů) – spolu souvisí a pocházejí ze stej-né zárodečné buňky. Jinak řečeno, tvoří jediný organismus! Tento výsledek společně s podrobným popisem svého identifi-kačního postupu pak 2. dubna 1992 zveřejnili v *Nature* pod ná-zvem *Podhoubí Armillaria burbosa patří mezi největší a nej-starší žijící organismy*. Guinnessova kniha rekordů dostala no-vého přeborníka, a to nejen mezi houbami, ale co do plošné vel-ikosti i mezi všemi pozemskými organismy; dotyčný exemplář václavky zaujímá plochu nejméně 12 hektarů a s veškerým pletivem váží nejméně deset tun, jeho stáří se odhaduje na více než 1500 let.

Dnes už je tato velehouba mnohonásobně překonána nejen jinou václavkou, ale i komplexem topolu osikovitého (*Populus tremula*), obojí v Americe. Osika se rozmnožuje vegetativně a její „pramátí“ se kdysi skrze své kořenové výmladky rozšířila a vytvořila vlastní, geneticky uniformní les.

A teď na opačný konec škály.

První písemný doklad o existenci nemoci zvané domorodci kuru pořídil roku 1953 australský úředník na Nové Guinei: „Se-stupovali jsme podél potoka k vesnici Amusi. Když jsme prochá-zeli kolem jednoho stavení, všiml jsem si malé holčičky, která seděla u ohně. Silně se třásla a trhala hlavou ze strany na stranu. Řekli mi, že je to oběť zlého kouzla. Bude se prý takhle třást ještě několik týdnů, nebude schopna se najíst a nakonec umře.“

Na místo se vypravil americký pediatr slovenských kořenů Carleton Gajdusek a posléze kuru vysvětlil jako účinek *poma-lych virů*, tedy takových, které se patologicky projeví až léta po infekci. Byla z toho senzace a Gajdusek jel v prosinci 1976 do Stockholmu.

Přibližně ve stejné době zemřel americkému lékaři Stanley-mu Prusinerovi jeden pacient na Creutzfeldovu-Jakobovu cho-robu. I ta se tehdy řadila k pomalým virózám. Prusiner ale přes veškerou snahu žádné viry nenašel, a tak ho napadlo, že pů-vodci nemusí být viry, to jest nukleová kyselina zabalená do bílkoviny, nýbrž samotná bílkovina! Po deseti letech úsilí – a trochu i výsměchu okolí – se mu podařilo připravit čistý pre-parát vyvolávající neurodegenerativní onemocnění křečků. Ob-sahoval pouze protein. Prusiner takové infekční částice nazval *priony*, což je zkratka anglického názvu „Proteinové infekční částice“.

Svůj objev zveřejnil v časopise *Science* 9. dubna 1982 pod názvem *Nové proteinové částice způsobují scrapii*. Připomeň-me, že ovčí scrapie neboli drbavka byla tehdy nejznámější „po-malou“ infekcí v Evropě.

Priony odolávají běžným dezinfekčním činidlům i horkému vzduchu, zabírá na ně až delší var v autoklávu. Tvoří je vláknó bílkoviny, které se může porůznu krabatit a získávat tím různé biologické schopnosti. Jenže někdy – zatím nevíme proč – se v prostoru nastaví tak, že může způsobovat problémy. Nepří-znivě zmuchlané priony se hromadí v nervové tkáni a způsobují její degeneraci. Přenášejí se potravou vyrobenou z nakaže-ných jedinců.

Prusiner dostal Nobelovu cenu v roce 1997, na rozdíl od té Gajduskovy zasloužené.

Běžná bakterie měří několik málo mikrometrů. Virus asi de-setkrát méně. A ještě desetkrát menší (tedy nízké desítky nano-metrů) je prion, to už je jen složitější molekula. A já se ptám: Když vedle bakterií, virů, což je nukleová kyselina zabalená do bílkoviny, a viroidů, to je „nahý“ virus bez bílkovinného pouz-dra, existují i priony, tedy holá bílkovina, kolik a jakého „masa“ ještě dokáže nakazit a zabít?

František Houdek

Odposlechnuto

Co říkáte na solidaritu, se kterou v Česku přijímáme ukrajinské uprchlíky?

Bohudíky. A také návštěva premiéra Petra Fialy v Kyjevě je správný krok.

Co kdyby ho tam zabili?

Tak bychom si zvolili nového premiéra.

Karel Schwarzenberg

Před měsícem se mělo za to, že ruská armáda je druhá nej-silnější na světě, teď se ukazuje, že je druhá nejsilnější na Uk-rajíně.

Bratříček

Deset let, které otřásly nebem Třeštění letitého popularizátora 114

Objev rozpínání vesmíru z roku 1929 vyvolal řadu dřív nemyslitelných úvah. Kupříkladu obrátíme-li tok času, vyjde nám, že kdysi dávno muselo být „všechno“ namačkáno v jednom bodě, z něhož se jakýmsi prvotním gigantickým výbuchem zrodil svět a od té doby se rozlétvá na vše strany... Tato idea o velkém třesku vznikla roku 1948, ale teprve v polovině 60. let ji potvrdil objev všudypřítomného *reliktního záření vesmíru* o teplotě 2,73 Kelvina, které vzniklo zředěním a vychladnutím onoho bezprostředně potřeskového záření o teplotě mnoha miliard Kelvinů.

Big bang se stal víceméně přijímanou skutečností, byť s otázkou: Pokud je reliktní záření opravdu tak stejnorodé a neobsahuje sebemenší nepravidlosti, jak z něj kdysi mohly vzniknout ty velehmotné útvary, kterých je ve vesmíru nespočet?

Náznak odpovědi přišel 23. dubna 1992 na schůzi Americké fyzikální společnosti ve Washingtonu, kde George Smoot z univerzity v kalifornském Berkeley oznámil, že jeho tým s pomocí satelitu COBE objevil na kosmickém pozadí jakési obrovské šmouhy rozměru až deseti miliard světelných let, jejichž teplota se nepatrně, zhruba o jednu stotisícinu Kelvina, liší od teploty reliktního záření. Hned nazítří čechoamerický astronom Mike Plavec poslal časopisu *Vesmír* hutnou zprávu, začínající slovy „Jestliže se tato zpráva potvrdí...“ Profesor Plavec pokračuje: „Zdá se, že se konečně podařilo objevit ty nejprimitivnější struktury ve vesmíru, ze kterých se později vyvinuly galaxie a hvězdy...“

Zatímco jedni astrofyzici pracovali na tom, jak objev fluktuací reliktního záření potvrdit-zpřesnit-rozvinout, jiní se pustili do zkoumání tempa rozpínání vesmíru. Teoreticky vzato, jeho expanze může být buď pořád stejně rychlá, nebo se časem zpomaluje či zrychluje. Přitom ta poslední možnost tu byla spíš pro úplnost, nikdo ji nebral vážně. Jenže v průběhu roku 1998 hned dva americké týmy – jeden vedl Saul Perlmutter, druhý Adam Riess a Brian Schmidt – oznámily, že *rozpínání vesmíru se posledních pět miliard let zrychluje*. K tomu museli badatelé zvládnout nesmírně složitý výzkum na samé hranici možného. Tři shora jmenovaní astrofyzikové pak dostali v roce 2011 Nobelovu cenu. Příběh jejich objevu je nesmírně zajímavý a určitě se tu k němu vrátíme naplno, až přijde jeho výroční čas.

Zatímco expandisté bořili zavedené kosmologické pořádky, relikťáři připravili a v polovině roku 2001 vypustili sondu WMAP, oproti předchozí COBE mnohem vyspělejší. První výsledky jejího měření zveřejnili v únoru 2003. John Mather a George Smoot, šéfové více než tisícíhlavého týmu, dostali v roce 2006 Nobelovu cenu. O přesahu objevu anizotropie reliktního záření pak Smoot prohlásil: „Není pochyb o tom, že existuje paralela mezi velkým třeskem jako událostí a křesťanskou představou o stvoření z ničeho...“

Však nedosti. WMAP skrze odchylky reliktního záření dále zpřesnila stáří vesmíru na 13,7 miliardy let. První světlo se v něm objevilo 384 000 let po velkém třesku, kdy začalo „svítit“ reliktní záření (vesmír byl tehdy tisíckrát menší než dnes

a měl průměrnou teplotu 3000 K). První hvězdy vznikly asi 400 milionů let po třesku (velmi masivní, proto brzy „vyhořely“, ovšem obohatily už prostor o těžké prvky). A to nejlepší nakonec: Celý vesmír se skládá ze 4 procent „obyčejné“, *viditelné hmoty*, ze 23 % tzv. *temné hmoty*, která nevysílá žádné záření ani částice a jejíž podstatu neznáme, a ze 73 % *temné energie*, která zrychluje expanzi vesmíru a jejíž podstatu rovněž neznáme. Sonda také přesněji změřila Hubblovu konstantu rozpínání vesmíru – každý megaparsek, tj. asi 30 trilionů km, se za každou sekundu rozšíří o 71 km.

Vesmír je tedy jiný, než jsme si mysleli. Pravda, vnější obraz vesmíru, tedy to, co vidíme za jasné noci, zůstává stále stejný (i když vinou světelného znečištění a horšícího se zraku populace toho očmo vidíme pořád méně). To, co se změnilo, je náš vnitřní pohled na vesmír. Navenek vidíme pořád totéž, ale uvnitř teď víme, že vnímáme jen pětadvacetinu svého kosmického okolí a zbytek je pro naše smysly nedostupný, a že všechno, co vidíme i nevidíme, se rozpíná, stále rychleji. Inu, taková je práce moderní vědy. Ta se už dávno nespolehá jen na lidské smysly, ale „dívá“ se na svět skrze složitá měření nepřímých projevů neviditelná i prázdna a skrze neméně složitě výpočty, kterými ono „nic“ vizualizuje, přičemž ale to zviditelněné je z hlediska vesmíru neaktuální, staré až miliardy let.

I tak lze charakterizovat pokrok poznání, jako rozdíl mezi tím, co spatřujeme před sebou, a tím, co o tom víme.

Pohled na noční nebe navíc aktivuje emoce a fantazii; ponouká přemýšlet v kategoriích přesahu, posvátna, nekonečna, věčnosti, možná i dobra. Tady nemohu neskončit Immanuelem Kantem: „Dvě věci naplňují mysl stále novým a vzrůstajícím obdivem: Hvězdné nebe nade mnou a mravní zákon ve mně.“ A poněvadž tohle už není přírodověda, tak ani nevádí, řečeno tentokrát s Andrzejem Sapkowským, když si přitom pleteme vesmír s hvězdami odrážejícími se na vodní hladině...

František Houdek

Odposlechnuto

Ukrajinci říkají: Ještě že máme jen dva bratry, Rusa a Bělorusa. Víc takového štěstí bychom neunesli.

JosefM

„Když něco opravdu chceš, celý vesmír se spojí, abys to mohl uskutečnit.“ — Paulo Coelho

„Neřekl bych.“ — Vladimír Putin

Jyrka

Ruská armáda je špičková vojenská síla. Na Ukrajině bohužel nemůže plně předvést své schopnosti, protože se Ukrajinci brání.

KENJIRO

Ukrajinský finanční úřad ujistil obyvatele, že ukořistěné ruské tanky není nutno uvádět v daňovém priznání ani z nich platit daň.

KENJIRO

Něco si přeje, padá rubl.

Bratříček

Anatomie Boba Fetta

Už jsem tu psal o seriálu Book of Boba Fett, dávají ho na Disney kanálu, je to podívaná ze světa Star Wars, podobně jako Mandalorian, toho jsme měli to potěšení zhlédnout loni ve dvou sériích, třetí se chystá na letošek. Dnes bych se chtěl krátce zmínit o stavbě příběhu. Mám tu oddíl O psaní, mohl by zajímat toho, kdo se psaním zabývá anebo kdo by chtěl nahlédnout do autorské kuchyně.

V příběhu je vždycky nějaká **dějová linka**, která se vyvíjí v čase. Karkulka jde do lesa, potká vlka, vyžvaní mu cíl cesty, přijde do chaloupky, vlk je místo babičky, Karkulku sežere, přijde myslivec a vykuchá z něho babičku i Karkulku, to je dějová & časová osa jedné z nejslavnějších sci-fi všech dob.

Velmi často se ale při vyprávění dějová linka nedrží časové osy. Kdybychom pojali Červenou Karkulku jako horror, mohla by začít scénou, kdy se myslivec vrhá na vlka, kuchá ho a vyvrhne babičku a Karkulku. Pak by se odvyprávělo, jak se obě do vlkova záživacího traktu dostaly. Je to oblíbený autorský trik, že se přednese dramatická situace a pak teprve se odvypráví, jak ta situace vlastně nastala. Ale i tento případ, kdy je porušena zásada časové následnosti, je v podstatě lineární.

Seriál *Mandalorian* byl takto lineárně odvyprávěn. Hrdina vždycky někam přišel, seznámil se s nějakou situací, řešil ji a pak táhl dál. Mně osobně to vyhovuje a jsem tudíž bezvýhradný fanda Mandalorianu a těším se na třetí sérii. Teď mě při psaní napadá, že je to podobně dělané jako desítky let vytvářený seriál o rodině Simpsonových: každé pokračování má začátek, průběh a závěr. Jen někdy tam jsou vkládané **flashbacky**, jakési zpětné pohledy, vloží se tam něco, co bylo.

Zato **Boba Fett**, teď už je venku čtvrtý díl, je rozsekaný, jako by se ten lineárně odvyprávěný příběh rozkrájel a pak více méně libovolně se promíchá a naskládal halabala, jak to vyjde. Při čtvrtém díle mě napadlo, že bych si docela přál, aby pak někdo, až to bude všechno, to vzal a rozstříhal na kusy a poslepoval to tak, jak to jde časově po sobě.

Otázka zní: oni to samozřejmě mají všechno hotové. **Proč to, nechť síla se mnou stojí, neudělali?**

Je to otázka pro ně a ne pro mne. Svou teorii na to ale přece mám.

Celé je to založené na skvěle odvyprávěných situačních epizodách. Tak třeba **highlight** toho čtvrtého dílu, aspoň pro mě, je scéna v kuchyni. Dějově vlastně nemá žádný význam a dějově by se nic nestalo, kdyby tam nebyla. Nebo scéna, kdy se **černý wookiee** Krrsantan ožere v kantýně Garsa Fwipa v Mos Es-

pa a stropí výtržnost, poté si ho Boba Fett získá pro sebe. To jsou milé výjevy, potěší. V každém díle jich je pět, šest – a jsou pomíchané časově.

Je to můj odhad, mohu se mýlit.

On ten příběh po dějové ose je v podstatě banální. Boba Fett je takříkajíc sražen na samo dno a dere se vzhůru a nabírá

k sobě pomocníky do družiny, až se z něho stane **Capo di tutti Capi**. Což je **předvídatelné a tudíž nuda**. Když se to ale promíchá, banalita příběhu zmizí, protože příběh zde fakticky není a zůstanou ty báječné epizody, jako je scéna v kuchyni anebo likvidace grázlů na spídněch ve čtvrtém díle. My, co milujeme Star Wars, je milujeme právě kvůli těmto blbinkám a ne kvůli ději, nebo nedejbože dialogům – ty jsou v Boba Fettovi naprosto šílené.

Navíc se počítá s **fanoušky**, kteří absolutně a nazpaměť vědí vše o každé postavě. Jak to dopadne, je jasné, ten příběh si umí každý představit. Vytvoří si děj a časovou osu sám – a do individuálně stanoveného schématu si dosazuje epizody jako klenoty do královny diadému. Je málo příkladů, kdy je možné si takovou bravuru dovolit. Star Wars je ten příklad: jsou na světě 45 let, viděly je stovky milionů lidí. Pracují na nich hvězdy v oboru, v každé profesi. Rozsekání dějové linie v Boba Fettovi je bravura. Ať to někdo zkusí taky (ne že by se to nedělo). Ale platí, že *Quod licet lovi non licet bovi*, co k tomu dodat víc?

Ondřej Neff / Neff.cz

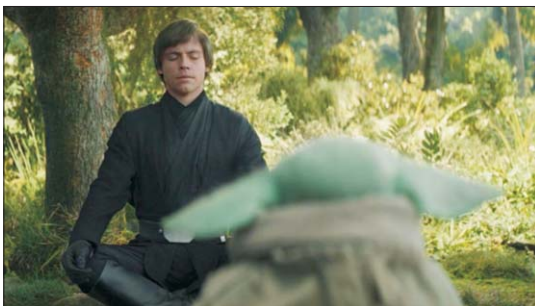
Převzato z Astonova webu neff.cz, kde se píše o všem možném, ale také o psaní jako takovém.

Odposlechnuto o Evropské diplomacii

Diskutovali jsme, jestli sankce ještě přitvrdit a Rusku skřípnout platby za plyn. Němci řekli, že to nejde, že by to teď nezvládli. Z této reflexe vznikl dokument Evropské komise, který byl publikován, a v něm se píše, že se až do roku 2030 bez Ruska a jeho plynu neobejdeme – a pak ho úplně odstříháme. Přiznali jsme, že Putin může být osm let v klidu.

Vzkázali jsme mu: Ještě osm let si s námi můžeš hrát jako kočka s myší, protože jsme na tobě závislí jako na kokainu a nic s tím neumíme udělat. Ale pak se na tebe slavně vykašleme. Takticky je to úplně nejhorší kombinace! Přimo ho motivujeme, aby nás krátkodobě trápil, protože dlouhodobě nemá perspektivu.

V Evropském parlamentu jsem použil příměr, že to je, jako když kluk řekne holce, že ještě čtyřikrát pětkrát se s ní vyspí a pak ji odkopne. Tak co ona na to... **Saša Vondra / Deník N**

Kniha roku Sardenu 2021

1. místo (5 hlasů + 2 zmínky)

● **Alistair Rennie: *Chmurný Válečník*** (Planeta9, překlad Roman Tilcer). Pro knihu hlasovali: Martin Bečvář, Boris Hokr, Jana Jůzlová, Tereza Kadečková, Jan Křeček. Zmínky: Erika Ena Adamcová, Zdeněk Rampas.

2. místo (5 hlasů + zmínka)

● **Andy Weir: *Spasitel*** (Laser, překlad Michal Prokop). Pro knihu hlasovali: Renata Heitelová, Nikol Horáková, Tomáš Marton, Erik Slivka, Zuzana Strachotová. Zmínka: Zdeněk Rampas.

3.–4. místo (4 hlasy)

● **Joe Abercrombie: *Věk šílenství 02 – Potíže s mírem*** (Polaris, překlad Olga Macháčková). Pro knihu hlasovali: Petra Diestlerová, Eylonwai, Jana Jůzlová, Václav Rác.

● **Kristýna Sněgoňová: *Země v troskách*** (Epocha) Pro knihu hlasovali: Martin Bečvář, Jaroslav „PanPrase“ Bubeník, Renata Heitelová, Václav Rác.

5. místo (3 hlasy + zmínka)

● **Ted Chiang: *Výdech*** (Host, překlad Bob Hýsek, jednu povídku přeložil Richard Podaný). Pro knihu hlasovali: Jan Křeček, Jiří Pavlovský, Zdeněk Rampas. Zmínka: Jana Jůzlová.

6.–7. místo (3 hlasy)

● **Pavel Bareš: *Projekt Kronos 03 – Kronův odkaz*** (Host) Pro knihu hlasovaly Monika Slíva Dvořáková, Chensie Ips, Jana Jůzlová.

● **Tamsyn Muirová: *Zapečetěná hrobka 02 – Harrow Devátá*** (Host, překlad Alžběta Lexová). Pro knihu hlasovali: Eylonwai, Alexandra Petáková, Jozefa Pevčíková.

8. místo (2 hlasy + zmínka)

● **Zuzana Hartmanová: *Krasy apokalypsy 02*** – Oko bouře (Host). Pro knihu hlasovaly: Monika Slíva Dvořáková, Renata Heitelová. Zmínka: Jana Jůzlová.

9.–16. místo (2 hlasy)

● **Pavel Fritz: *Studené světo hvězd*** (Epocha). Pro knihu hlasovali: Erika Ena Adamcová, Zdeněk Rampas.

● **Peter F. Hamilton: *Prázdnota 02 – Čas*** (Planeta9, překlad Martin Královec). Pro knihu hlasovali: Jiří Pavlovský, Václav Rác.

● **Becky Chambersová: *S pokorou a naději*** (Host, překlad Lucie Bregantová). Pro knihu hlasovali: Boris Hokr, Tomáš Marton.

● **Vilma Kadlečková: *Mycelium 06 – Vrstva ticha*** (Argo). Pro knihu hlasovali: Zuzana Hartmanová, Zdeněk Rampas.

● **Marc-Uwe Kling: *QualityLand*** (XYZ, překlad Ema C. Stašová). Pro knihu hlasovali: Wojta Běhounek, Alexandra Petáková.

● **Arkady Martineová: *Teixcalaan 01 – Vzpomínka zvaná říše*** (Host, překlad Vratislav Kadlec). Pro knihu hlasovaly: Petra Diestlerová, Zuzana Hartmanová.

● **Jóko Ogawa: *Ostrov ztracených vzpomínek*** (Leda, překlad Petr Holý). Pro knihu hlasovaly: Erika Ena Adamcová, Jozefa Pevčíková.

● **Michael Swanwick: *Dcera železného draka*** (Argo, překlad Robert Tschorn). Pro knihu hlasovali: Eylonwai, Boris Hokr.

17.–18. místo (1 hlas + 2 zmínky)

● **Laurent Binet: *Civilizace*** (Argo, přeložila Michala Marková) Pro knihu hlasoval: Jan Křeček. Zmínky: Petra Diestlerová, Zdeněk Rampas.

● **Susanna Clarková: *Piranesi*** (Argo, překlad Viktor Janiš). Pro knihu hlasovala: Nikol Horáková. Zmínky: Erika Ena Adamcová, Jan Křeček.

Jajoch

NON FICTION

Eckart Conze

Velká iluze

Versailles 1919 a nové uspořádání světa

Zdá se, že v těchto dnech opět zažíváme jakési zlomové období historie. Zda bude mít podobný význam jako konec první světové války, zatím nevíme. Versailleská smlouva a Pařížská mírová konference, které po válce následovaly, uspořádaly svět do dnešní podoby bez zaniklých starých říší, na jejichž území se zrodily nové státy, ale kde také vzplály nové konflikty, které na nás stále ještě doléhají, ať už na Balkáně nebo na Blízkém východě. Německý pokus o revizi Versailles stál miliony lidských životů a s výjimkou územních zisků Sovětského svazu a rozšíření jeho vlivu v Evropě vlastně výsledky Pařížské mírové konference potvrdil.

Další zlom nastal až po rozpadu Sovětského svazu. Po něm se opět podobně jako po první světové válce západní mocnosti přestaly starat o svou a světovou bezpečnost, zaostaly například v taktických jaderných zbraních. Většina západní Evropy prakticky odzbrojila, duo Merklová a von der Leyen udělalo Bundeswehr nebojeschopným (zato však inkluzivním a ekologicky šetrným). Ekonomiku kvůli zelenému šílenství zcela podřídili ruskému plynu. Jen málokdo odolal nehlídanému prostřenému stolu, ruská říše zatím nikdy, jen ta Ukrajina se nečekaně odvážila bránit.

Až skončí současná krize, bude třeba se z těchto selhání poučit, a k tomu by mohla pomoci i tato kniha renomovaného historika Eckarta Conze, která se pokouší vysvětlit, proč se všechny naděje, spojené s Versailleským mírem, ukázaly jako velká iluze – a co to znamená pro naši současnost. „Co nám Versailles může ještě – a znovu – říci po sto letech.“ Velké iluze jsou historickým eposem o původu dnešního uspořádání světa. Vedle toho obsahují i řadu neznámých fotografií, podrobný rejstřík a úctyhodný seznam literatury.

ZR

Eckart Conze: *Velká iluze, Univerzum, Praha 2021, přeložil Lubomír Košnar, 464 str., 499 Kč*

